

---

hvilke brancher bidrager til indtjening og beskæftigelse i nordjylland

---

Overordnet på sektor-
niveau og uddybet på 9
erhvervsområder

Udarbejdet af Analyse, Regional Udvikling, til
fællesmøde om Den regionale vækst og udvik-
lingsstrategi mellem Regionsrådet og Vækstfo-
rum den 24-9-14. Spørgsmål kan rettes til Analy-
se, Regional Udvikling, Region Nordjylland.

Indhold

- s. 3 et faktabaseret grundlag for diskussion af nye indsatser
- s. 3 hvordan har de overordnede sektorer udviklet sig ?
- s. 4 de ni erhvervsområder (megaklyngerne)
- s. 6 hvilke megaklynger har skabt væksten ?
- s. 7 energi & klima
- s. 8 vand-, bio- og miljøløsninger
- s. 10 fødevarer
- s. 12 maritimt
- s. 14 bygge & bolig
- s. 16 kreative erhver & design
- s. 18 turisme og oplevelse
- s. 20 informations- og kommunikationsteknologi
- s. 22 sundheds- og velfærdsløsninger
- s. 24 bilag - branchekoder

et faktabaseret grundlag for diskussion af nye indsatser

Denne rapport giver svar på hvilke brancher, der bidrager til vækst og beskæftigelse i Nordjylland og kan forventes at gøre det i fremtiden. Først gives et oprids af hvordan erhvervslivets sektorer har klaret sig. Dernæst præsenteres 9 erhvervsområder, der relaterer sig til indsatsområder fra Vækstforum Nordjyllands nuværende erhvervsudviklingsstrategi eller til nationale prioriteter. Dette giver et faktabaseret grundlag at diskutere nye indsatsområder, samt prioriteringerne blandt de nuværende indsatsområder i den kommende strategi for vækst og udvikling i regionen.

metode

Til at belyse udviklingen i beskæftigelsen, har vi anvendt den Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik på det mest detaljerede niveau. Den offentlige sektor er udeladt, hvilket betyder at der ses på væksten i 674 brancher. Til at belyse den økonomiske vækst anvendes erhvervsindkomsten, der er et udtryk for regionens evne til at skabe erhvervsrelateret indkomst og dermed værdi. Erhvervsindkomsten er opgjort i nominelle priser, og omfatter dels løn mv. som ansat og dels overskud af selvstændig virksomhed¹.

Afgrænsningen af klyngebrancherne er foretaget på grundlag af Dansk Branchekode 07. På trods af det detaljerede niveau vil der være virksomheder, der burde være med i et erhvervsområde, men som tilhører brancher, der ikke indgår i det pågældende erhvervsområde. Og omvendt. Det er et velkendt problem, at det er svært at afgrænse klynger, fordi den officielle statistik er tilrettelagt ud fra traditionelle brancher, mens klynger går på tværs heraf.

Brancherne i de 9 erhvervsområder følger grupperingerne fra vækstplanerne undtagen for Sundhedsteknologi, Energi & klima, samt Vand, bio & miljø, fordi disse er opgjort ud fra andre statistikker i de respektive vækstplaner. Hertil kommer Bygge & bolig som i denne rapport er et selvstændigt område, men som på nationalt niveau indgår i vækstplan for Energi & klima. Forventningerne til erhvervsområdernes fremtidige udvikling er baseret på de potentialer som de 8 vækstteams skitserer, samt eksterne regionale rapporter.

hvordan har de overordnede sektorer udviklet sig ?

Den private beskæftigelse tegner sig for godt 175.000 jobs i Nordjylland – eller ca. 2/3 af den samlede beskæftigelse i regionen. Overordnet har der været en mindre tilbagegang i den private beskæftigelse både på det korte og lange sigt. Erhvervene har dog parallelt oplevet en beskedent økonomisk fremgang, og produktiviteten i de private erhverv har således været stigende.

I tabellen nedenfor præsenteres en oversigt over udviklingen i sektorerne, hvad angår beskæftigelse og indkomst. Som det fremgår, har beskæftigelsen i de **primære erhverv** samlet været nedadgående så længe data går tilbage, mens erhvervsindkomsten har været svag historisk men oplevet en pæn stigning efter krisen. **Industrien** tegner sig for mere end hver femte job i den private sektor, men har over en længere periode oplevet tilbagegang i beskæf-

---

¹ for mere om erhvervsindkomsten som vækst mål se Copenhagen Economics (2005) Udgangspunktet for vækst i Region Nordjylland.

tigelse og indkomst. Der lader dog til at være en vis fremgang i økonomien inden for industrien siden 2010.

Sektor	beskæftigelse				Nordjysk specialisering	erhvervsindkomst		
	Andel af privat beskæftigelse	Antal 2013	Gns. årlig vækst 1997-2013	Gns. årlig vækst 2010-13		Gns. årlig vækst 1997-2013	Gns årlig vækst 2010-13	Andel af privat erhvervsindkomst 2013
Landbrug, skovbrug og fiskeri	7 pct	13.011	- 3 pct	- 1 pct	✓	1,7 pct	16 pct	7 pct
Industri	21 pct	36.661	- 2 pct	- 1 pct	✓	0,9 pct	0,7 pct	26 pct
Bygge og anlæg	10 pct	16.999	- 0,2 pct	- 0,4 pct	✓	2,9 pct	0,7 pct	10 pct
Handel	23 pct	40.024	0,2 pct	- 0,1 pct	✗	2,6 pct	1,4 pct	17 pct
Transport	5 pct	9.552	- 1,3 pct	- 1,5 pct	✗	1,6 pct	1,9 pct	6 pct
Hoteller og restauranter	5 pct	9.288	0,3 pct	2,3 pct	✓	3,0 pct	3,3 pct	3 pct
Information og kommunikation	4 pct	6.474	- 0,4 pct	0,0 pct	✗	5,1 pct	1,4 pct	5 pct
Videnservice	6 pct	9.955	- 0,9 pct	1,0 pct	✗	4,1 pct	3,1 pct	6 pct
Rejser, reng., anden service	6 pct	10.924	2,1 pct	0,7 pct	✗	6,0 pct	3,7 pct	6 pct
Kultur og fritid	2 pct	4.003	1,4 pct	0,2 pct	✗	4,3 pct	1,8 pct	2 pct
Privat erhverv i NJ		176.112	- 0,7 pct	- 0,5 pct	.	2,4 pct	2,7 pct	.

note: * uoplyste og forsyning er udeladt

Den **private servicesektor** har, med et marginalt fald i beskæftigelsen de senere år, klaret sig en anelse bedre end de øvrige sektorer. Udviklingen skal dog ses i lyset af en generel tendens mod en stadig større betydning for både økonomi og beskæftigelse. Som det fremgår af tabellen, er der også stor forskel på hvordan de forskellige serviceerhverv har klaret sig. På dette aggregerede niveau skiller hotel og restauration sig ud ved at have haft vækst i både beskæftigelsen og indkomsten siden 2010. Information og kommunikation har ligeledes oplevet en markant økonomisk vækst siden 1997, som dog ser ud til at have aftaget betydeligt de seneste par år.

Analysen af sektorerne tegner således ikke et entydigt billede af hvor væksten i beskæftigelse og indkomst har fundet sted, og hvor der er perspektiver og potentialer for at væksten skabes i fremtiden.

de ni erhvervsområder (megaklyngerne)

I forrige afsnit sås, at det er svært at udpege potentielle vindere på baggrund af den traditionelle opdeling af brancher. I dette afsnit grupperes brancherne i stedet, så de følger de nationale vækstplaner for udvalgte erhvervsområder, hvor dansk erhvervsliv anses at have særlige styrker og potentialer. Det drejer sig om det maritime, kreative erhverv & design, sundheds- & velfærdsløsninger, energi & klima, vand-, bio- & miljøløsninger, fødevarer, turisme, samt ikt & digital vækst. Sidstnævnte har endnu ikke en vækstplan, men et vækstteam har afleveret sine anbefalinger til regeringen. Det er disse 8 erhvervsområder der, ifølge regeringen, skal være med til at

- maritimt
- ikt
- sundhed- & velfærdsløsninger
- turisme & oplevelse
- fødevarer
- kreative erhverv & design
- vand, bio- & miljøløsninger
- energi & klima
- bygge & bolig

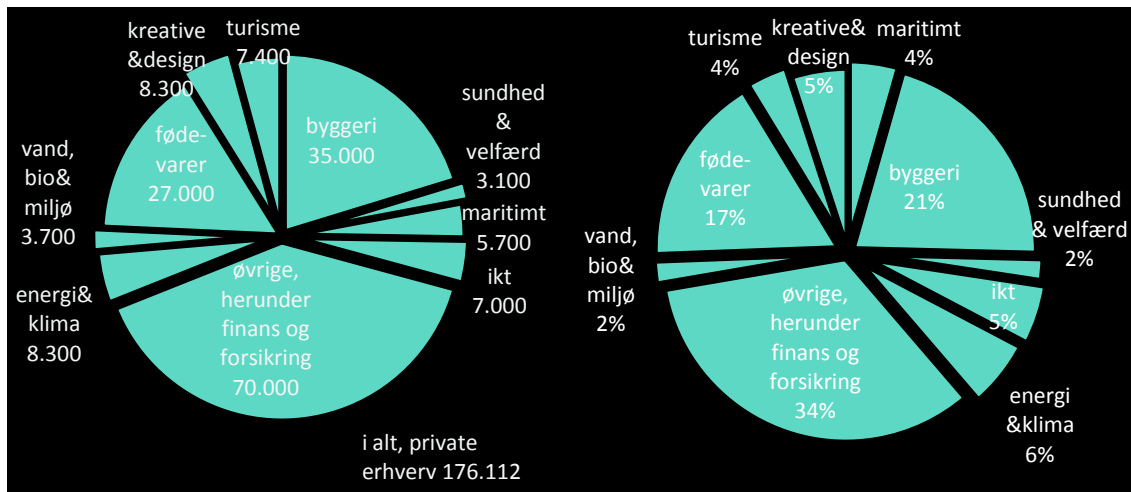
trække Danmarks fremtidige vækst. Herudover tilføjes erhvervsområdet bygge & bolig.² Inden for disse erhvervsområder ses på vækst, beskæftigelse, specialisering og potentialer³.

Tilsammen udgør megaklyngerne omkring to tredjedele af nordjysk værdiskabelse og beskæftigelse:

Figur 2 De ni megaklyngers andel af nordjysk beskæftigelse og erhvervsindkomst

Megaklyngernes andel af nordjysk beskæftigelse.

Megaklyngernes andel af Nordjyllands økonomi

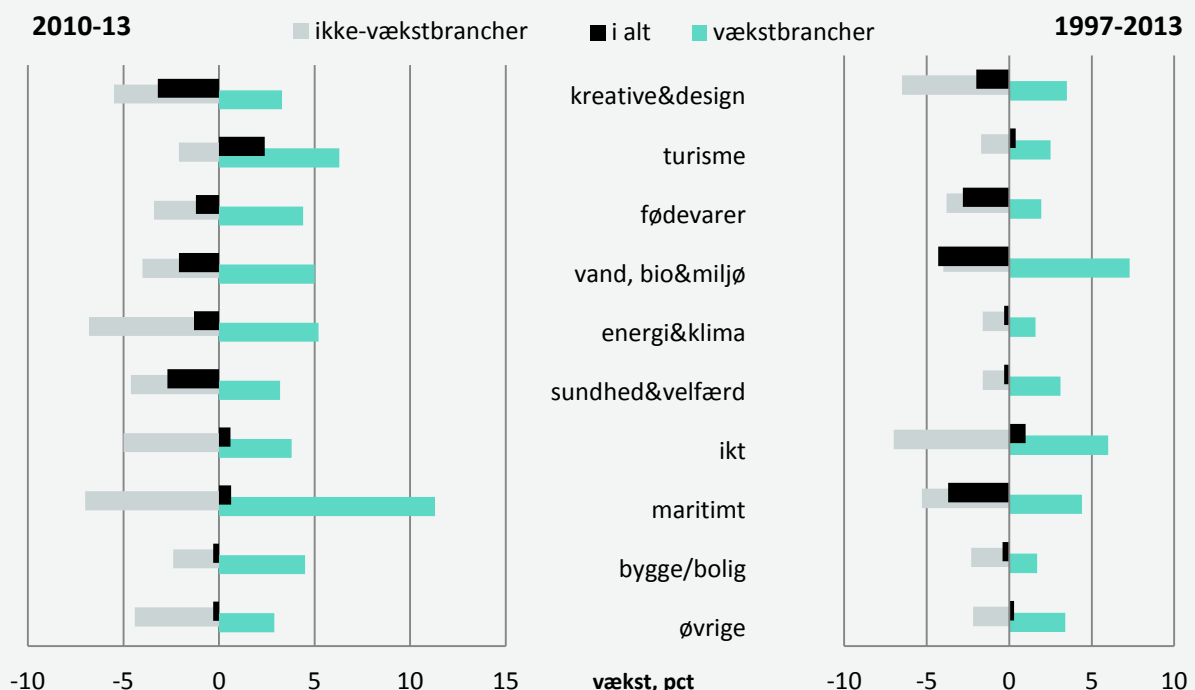

Tv: Andel af privat beskæftigelse 2013. th andel af privat erhvervsindkomst. Kilde: CRT SAM-K/LINE og Region Nordjylland

Den samlede beskæftigelse er faldet siden 2010. Udviklingen dækker over tilbagegang i 430 brancher, mens godt hver tredje af i alt 674 brancher har haft fremgang. Denne opsplitning af megaklyngernes brancher med hhv. tilbage- og fremgang i beskæftigelsen, illustreres i nedenstående figur. Figuren viser, for hvert af de 9 erhvervsområder, beskæftigelsens samlede udvikling for alle brancherne i en megaklynge (sort søjle), udviklingen i megaklyngens vækstbrancher (turkis søjle), samt den negative vækst i megaklyngens tilbagegangsbrancher (grå søjle).

Figur 3 Udvikling i megaklyngen i alt, dets vækstbrancher og dets ikke-vækstbrancher (gns. årlig vækstrater)

Megaklyngernes brancher delt op på vækst og ikke-vækst i beskæftigelsen i henholdsvis 2010-13 (tv) og 1997-2013 (th)

Note: årlige gennemsnitlige vækstrater i beskæftigelsen i perioden 2010-13, samt 1997-13. Væksten opgøres for hvert erhvervsområdes vækst og ikke-vækstbrancher og for erhvervsområdet i alt. Obs: jo beskæftigede i en branche, des større udsving. Fx svarer væksten på 1,9 pct i fødevarer til 1.900 personer, mens væksten på 7 pct i vand, bio- og miljø, svarer til knap 800 personer. RAS-beskæftigelse på arbejdssted på DB07-726 brancher. Kilde: CRT SAMK/LINE og Region Nordjylland

Som det fremgår, er turisme, ikt og maritimt de eneste områder, der overordnet har oplevet positiv vækst siden 2010, men bag de andre områders faldende beskæftigelse gemmer sig også mange brancher i vækst.

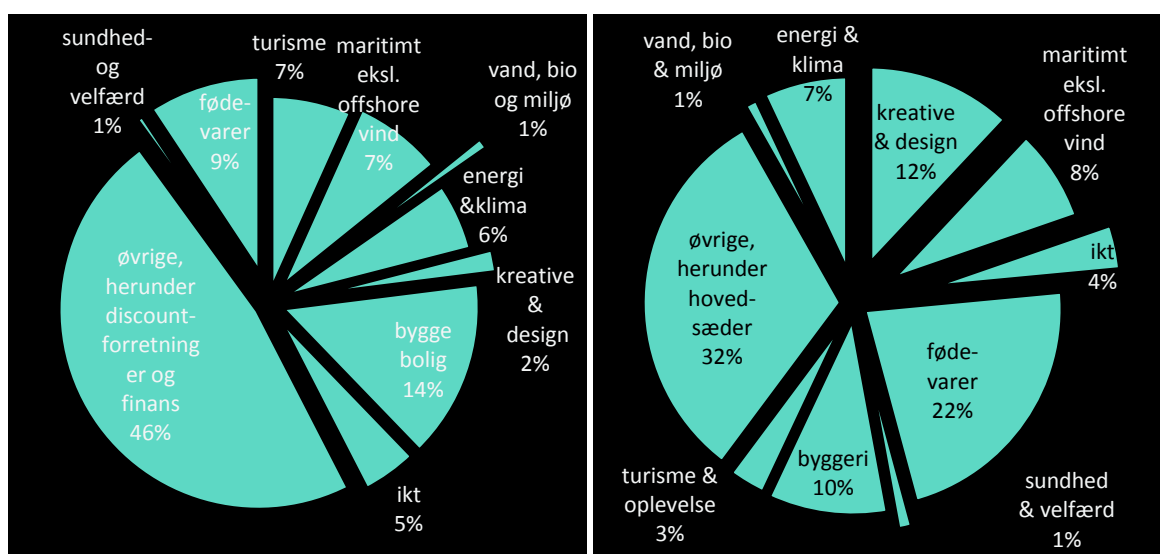
hvilke megaklynger har skabt væksten ?

Zoomes ind på vækstbrancherne (de turkise søjler i figuren ovenfor) tydeliggøres, hvilke megaklynger, der har skabt væksten de senere år. I figuren nedenfor ses, hvor meget af denne fremgang vækstbrancherne i de 9 megaklynger trækker. Det er vigtigt at holde sig for øje, at hvert erhvervsområde indeholder mange brancher og at figuren illustrerer væksten *kun* i de brancher, der faktisk har haft vækst inden for et erhvervsområde, og altså *ikke* alle brancherne inden for det pågældende erhvervsområde.

Figur 4. Andel af vækst i beskæftigelse og erhvervsindkomst skabt af vækstbrancherne i de enkelte megaklynger

Andel af vækst i beskæftigelse:

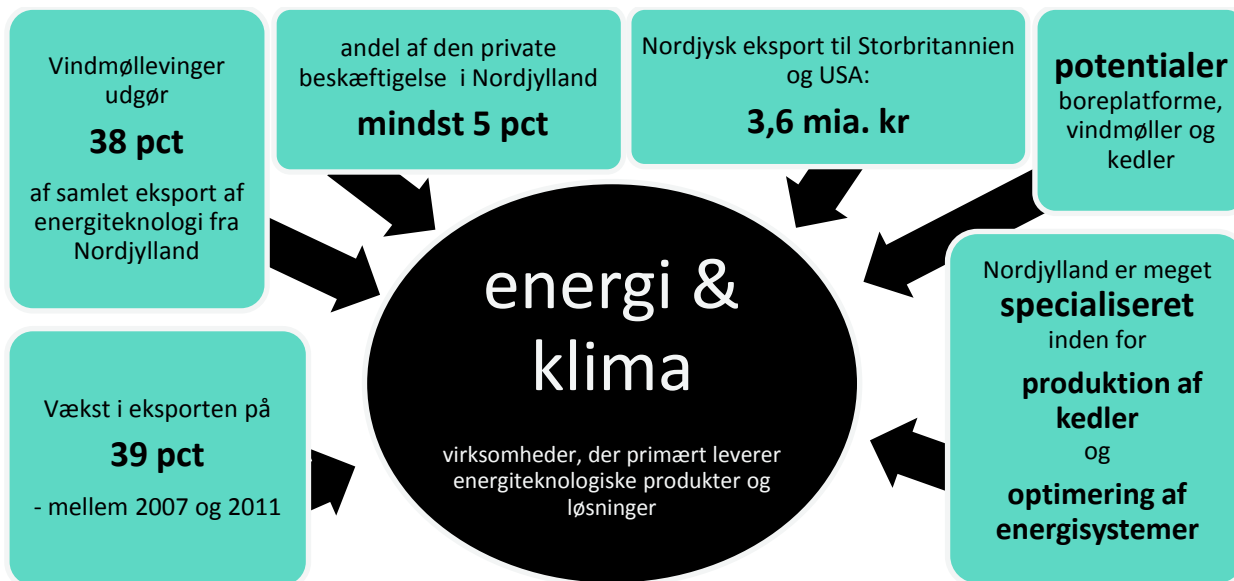
Andel af økonomisk vækst:

Figuren viser hvor stor en procentmæssig andel vækstbrancherne inden for de 10 erhvervsområder udgør af den samlede fremgang i samtlige vækstbrancher i perioden 2010-13. Blandt de brancher der har været i fremgang er beskæftigelsen gået 10.780 personer op. Dette skal jo så holdes op mod det endnu større fald i tilbagegangsbrancherne. Opgjort på arbejdssted. Kilde: CRT SAM-K/LINE og Region Nordjylland.

Ud fra figurene er det muligt at svare på hvilke brancher der i perioden 2010 til 2013 har skabt beskæftigelse og vækst. Ses der bort fra restgruppen af øvrige brancher har vækstbrancherne inden for fødevarer, bygge & bolig, og måske overraskende, kreative erhverv trukket væksten. Det er iøjnefaldende at vækstbrancherne i de kreative erhverv har skabt værdi med kun få beskæftigede. Ligeledes ser det ud til, at vækstbrancherne i fødevarer har effektiviseret og skabt merværdi. Omvendt viser figurene at turismen har trukket en stor del af væksten i beskæftigelsen men ikke i indtjeningen.

.....på de følgende sider gennemgås hvert enkelt af de ni erhvervsområder....

beskæftigelse

Energiteknologi omfatter produktion af varer som boreplatforme, vindmølletårne, vindmøllevinger, pumper, gearkasser, dampkedler, rør til olie, gas og varme, eltavler, solceller, ventiler, haner m.v. Nordjylland beskæftiger, afhængig af opgørelsesmetode, et sted mellem 8.300 og 13.000 personer inden for energiteknologi.

økonomisk vækst

Den **danske** eksport af energiteknologivarer voksede knap 7 pct (6 mia kr) fra 2007 til 2011. I samme periode er **nordjysk** eksport af energiteknologivarer voksede 40 pct (3,3 mia. kr). Den nordjyske eksport af vindmøllevinger, boreplatforme, tårne og generatorer udgjorde i 2011 i alt godt 4,4 mia. kr. eller ca. 38 % af den samlede eksport af energiteknologivarer i Nordjylland. Eksporten af kedler og dele dertil var på ca. 1 mia. kr. Aalborg kommune er stort set eneste eksportør i Nordjylland af de 5 største eksportvaregrupper, nemlig tårne og gittermaster (herunder boreplatforme), generatorer (herunder vindmøller), kedler og dele dertil, samt fiberdug. Himmerland er største eksportør af støbejern (primært Vesthimmerlands kommune), stenuld og fittings af plast (primært Mariagerfjord kommune). Nordvendsyssel er største eksportør af tavler, affald og skrot, dele til elmotorer og generatorer. Thy, Mors og Jammerbugt samt Nordvendsyssel er største eksportører på kaminer, vaskekedler og solceller og andre halvlederkomponenter.

Storbritannien og USA er de dominerende eksportmarkeder for vindmøller og boreplatforme, mens Kina er største importør af nordjyske dele til kedler med overophedning - næsten hele Danmarks eksport af denne varegruppe. Det samme billede ses i øvrigt for eksporten til resten af Asien.

Potentialer

Virksomheder inden for produktion af boreplatforme, vindmølletårne, kedler og pumper oplever vækst i indtjening og beskæftigelse og det er da også inden for disse varegrupper, at de største muligheder ligger. Der er sandsynligvis store potentialer i at importerede varer erstattes med køb af nordjysk producerede varer eller komponenter. F.eks. er importen af gearkasser og akselkoblinger 6 gange så stor som eksporten. På forskningssiden er energi og klima bredt repræsenteret på universitetet, men mest udpræget i forhold til optimering af energisystemer, hvor Aalborg Universitet er verdensførende. Den forskning der foregår på universitetet er desuden anvendelsesorienteret, hvorfor der er store potentialer i at koble banebrydende forskning med aktuelle udfordringer i det lokale erhvervsliv.

beskæftigelse

Erhvervsområdet for vand, bio og miljøløsninger består af virksomheder som leverer miljøløsninger, bl.a. teknologi til håndtering af affald, råvarer og materialeforbrug, kemikalier, jordforurening, luftforurening og vand. Området er svært at afgrænse statistisk, fordi miljøløsninger indgår i mange virksomheder i mange brancher, mest i maskin, plast, glas og betonindustri. I denne analyse er området afgrænset ud fra brancher, og beskæftiger med denne opgørelse 3.700, heraf 1.300 inden for genindvinding og affaldshåndtering og 2.300 inden for rådgivning, handel mm. Biobaserede løsninger kan endnu ikke opgøres tilfredsstillende statistisk.

Nordjylland står særlig stærkt inden for resurseffektivitet, herunder affalds- og genanvendelsesløsninger. Faktisk er Nordjylland både specialiseret og har haft vækst i genanvendelsesindustri siden 2010 og udgør hele 14 pct af landets genindvinding og affaldshåndteringsområde – det drejer sig især om brancherne genbrug af sorterede materialer og demontering af udtjente skibe, offshore-konstruktioner mm., mens der er i et historisk tidsperspektiv er set en faldende tendens inden for affaldshåndtering. Den største og mest jævne fremgang er sket inden for eksperimentel udvikling og forskning i området.

økonomisk vækst

Samlet udgør vand, bio og miljøløsninger 2 pct af den nordjyske økonomi. Den største fremgang er sket inden for anden forskning og eksperimentel udvikling, samt affaldshåndtering og handel hermed.

potentialer

Øget miljøbevidsthed, stadig flere internationale miljøregler og stigende global produktion forventes at give øget markedstræk efter resurseffektive løsninger. Knapheden gælder både vand og fossile naturressurser, hvilket giver potentialer i at udvikle og anvende løsninger til at forbedre miljø, mindske luftforurening og øge vand- og resurseffektiviteten. Danmark er langt fremme på det grønne område og har en række styrkepositioner. Især på det kinesiske marked er der potentialer for virksomheder, der kan levere løsninger i vandteknologi, eller komponenter hertil.

Regionalt er der to tydelige muligheder. Det ene er genanvendelse, hvor Nordjylland er specialiseret og udgør 14 pct af Danmarks genanvendelsesindustri. Sammen med udsigterne til de kommende havneudvidelser og den

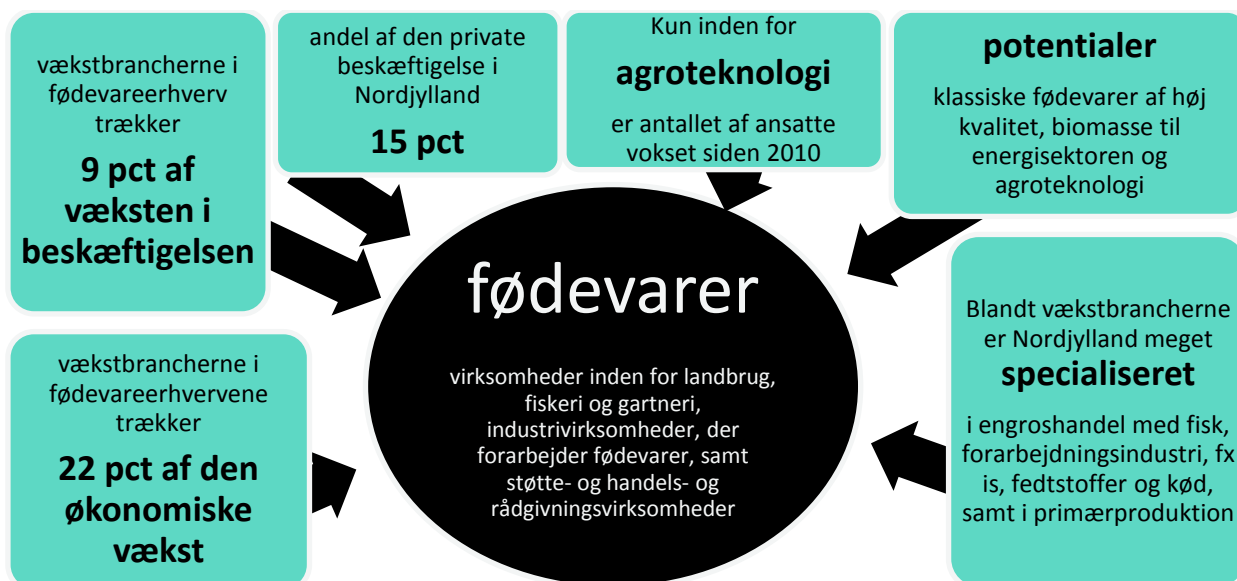
ationale indsats for at fjerne uhensigtsmæssige regulering og barrierer på området, giver det markedspotentialer, fx for at nedbryde og håndtere udtjente skibe og offshorekonstruktioner.

Der er også potentialer for både industri og primære erhverv som leverandører af rest-produkter til bæredygtigt biobrændsel, hvor der er muligheder for at trække på viden fra Aalborg Universitet. På landsplan er den grønne produktion størst i brancher inden for maskinindustri, samt plast, glas og betonindustri – områder som fylder meget i Nordjylland. Det giver således gode muligheder for at indløse potentialet.

oversigt over vand, bio og miljøløsninger med vækst i beskæftigelse

Erhverv (antal brancher)	beskæftigelse									
	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk*	Ændring 2010-13	Andel af privat beskæftigelse	Andel af væksten siden 2010	Historisk vækst 1997	Fremgang i erhvervsindkomst ?	Andel af privat erhvervsindkomst	Nordjysk specialisering	Bedste vækstbrancher siden 2010 målt og vægtet med beskæftigelse
vand, bio og miljø erhverv i alt (16)	- 2,1 pct	- 3 pct	-239	2 pct	.	- 4,3 pct	✓	2 pct	✗	
væksterhverv i alt (7)	5 pct	1,2 pct	121	0,5 pct	1,1 pct	- 4,7 pct	✓	0,6 pct	✗	Anden forskning inden for teknik og teknologi
herunder;										
Viden, handel og rådgivning (1)	8,4 pct	0,7 pct	74	0,2 pct	0,7 pct	6,2 pct	✓	0,3 pct	✗	Anden forskning inden for teknik og teknologi
Genindvinding og affaldshåndtering	3,0 pct	- 2,6 pct	45	0,3 pct	0,4 pct	- 7,3 pct	✓	0,3 pct	(✗)	Indsamling af ikke-farligt affald

(✗) selvom der ikke er specialisering i vækstbrancherne, er Nordjylland specialiseret i hele området, når ikke-vækstbrancher tages med

beskæftigelse

Der er 27.000 personer beskæftiget i hele værdikæden inden for fødevarer i Nordjylland, så fødevarerområdet fylder meget i Nordjylland og har generelt god indtjening, men med faldende beskæftigelse på gennemsnitligt 3 pct siden 1997. En udvikling trukket af færre hænder i traditionelle brancher, hvor Nordjylland er stærk specialiseret såsom fiskeri, fiske- og svineindustri, malkekvæg og korn.

Fødevarerområdet består i denne opgørelse af 109 brancher, der groft kan deles op på primær produktion (10.500), fremstillingsindustri (8.400), service (6.200) og agroteknologi (2.100). De agroteknologiske virksomheder er underleverandører, der fremstiller udstyr til produktion og forarbejdning af fødevarerne. Opdelt på disse overordnede erhvervsområder er det kun agroteknologi, der har haft positiv vækst i beskæftigelsen siden 2010. Selvom det kun er i agroteknologi, at der har været en overordnet positiv udvikling, har alle fire erhvervsområder en vis mængde brancher i vækst. I alt har 32 ud af de 109 brancher ansat mere personale siden 2010, hvilket dog er relativt mindre end de øvrige megaklynger i rapporten. Inden for serviceerhvervene drejer det sig hovedsageligt om engroshandel, mens der er en tendens til, at det er de mere specielle brancher der har været i fremgang inden for fremstilling og primærproduktion, fx konsumis, færdigretter, avl af heste.

økonomisk vækst

Samlet udgør fødevarerområdet en stor andel af indkomsten i Nordjylland, og har haft større vækst siden 2010 end i hele landet på alle områder, undtagen serviceerhvervene. Særligt primær produktion, fx avl af malkekvæg, avl af smågrise og korn, skiller sig ud med en markant positiv fremgang siden 2010 og stor andel af væksten på bekostning af færre job. Set over et længere perspektiv, er tendensen dog et gradvist skifte fra primær produktion over til service- og industrielle støtteerhverv.

potentialer

Fødevarerhverv har potentialer, både fordi der bliver stadig flere mennesker på jorden der skal brødfødes, og fordi der bliver stadig flere i middelklassen, der har et højere fødevarerforbrug og efterspørger varer med højere kvalitet. Fødevarerhvervet i Danmark står samlet for en fjerdedel af al dansk vareeksport til 150 forskellige markeder i verden. Det vigtigste marked er Europa, hvor der er begrænsede udsigter til vækst de kommende år, mens

der er store potentialer på markederne i Asien, Afrika og Mellemøsten. Potentialerne er i klassiske fødevarer af høj kvalitet, biomasse til energisektoren, agroteknologi, herunder udstyr til en effektiv kvalitetsproduktion med høj fødevarer sikkerhed. På Aalborg Universitet er der ligeledes forskningsenheder der beskæftiger sig med biomasse, ligesom udvikling af afgrøder også er et prioriteret forskningsområde.

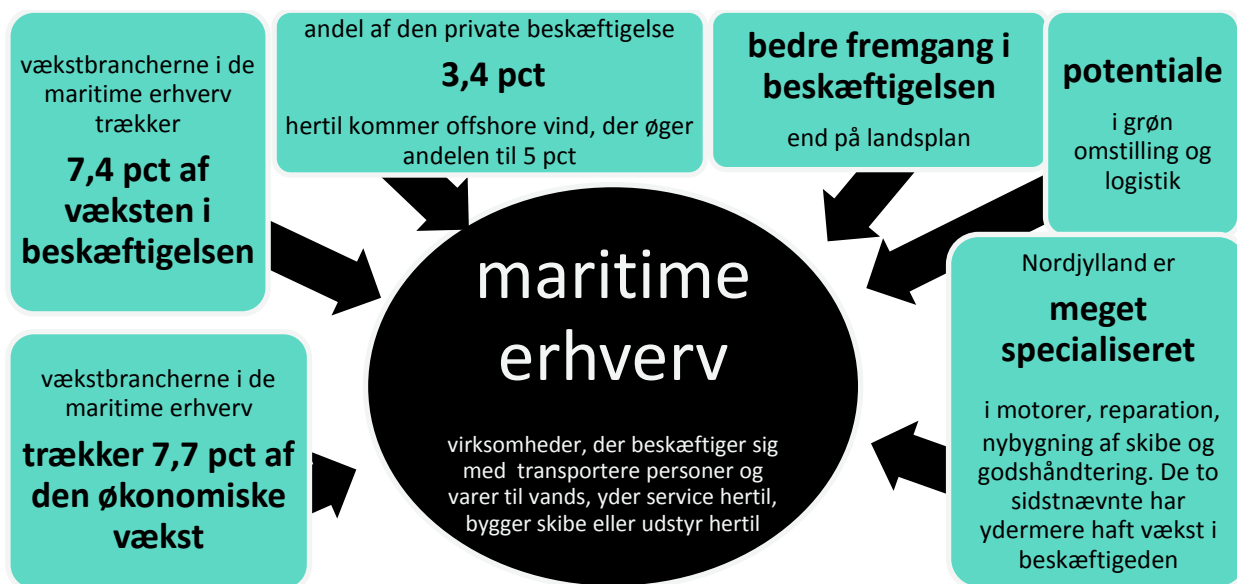
oversigt over fødevarerhverv med vækst i beskæftigelse

Erhverv (antal brancher)	beskæftigelse						Fremgang i erhvervsindkomst ?	Andel af privat erhvervsindkomst	Nordjysk specialisering	Bedste vækstbrancher målt på vægtningen af størrelsen af branchen
	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk*	Ændring 2010-13 af beskæftigelse	Andel af privat væksten 2010	Historisk årlig vækst 1997	Andel af væksten siden 2010				
fødevarerhverv i alt (109)	- 1,2 pct	- 2,0 pct	-1.051	15 pct	.	- 2,8 pct	✓	17 pct	✓	
fødevarer væksterhverv i alt (34)	4,4 pct	0,2 pct	997	4,7 pct	9,2 pct	- 2,7 pct	✓	5,3 pct	✓	Ikke-specialiseret landbrug
primær produktion:										
- i alt (31)	- 1,6 pct	- 2,5 pct	-520	6,0 pct	.	- 3,2 pct	✓	6,6 pct	✓	
- kun vækstbrancherne (6)	7,9 pct	4,0 pct	194	0,5 pct	1,8 pct	- 8 pct	✓	0,5 pct	✓	Blandet drift, avl af heste
forarbejdningsindustri:										
- i alt (36)	- 2,5 pct	- 3,6 pct	-660	4,8 pct	.	- 3,2 pct	✗	4,9 pct	✓	
- kun vækstbrancherne (9)	3,7 pct	- 2,0 pct	179	1,0 pct	1,7 pct	- 0,8 pct	✓	1,1 pct	✓	Færdigretter og is
agroteknologi:										
- i alt (12)	3,9 pct	- 0,9 pct	229	1,2 pct	.	- 1,7 pct	✓	1,5 pct	✗	
- kun vækstbrancherne (6)	5,1 pct	- 0,6 pct	272	1,0 pct	2,5 pct	- 1,5 pct	✓	1,4 pct	✓	Færdige foderblandinger
fødevarer service:										
- i alt (30)	- 0,5 pct	- 0,1 pct	-100	3,5 pct	.	- 1,7 pct	✓	3,8 pct	✗	
- kun vækstbrancherne (11)	3,5 pct	0,8 pct	352	2,0 pct	3,3 pct	- 1,1 pct	✓	2,3 pct	✓	Engroshandel med fisk

oversigt over fødevarerhverv med økonomisk vækst (i erhvervsindkomst)

Erhverv (antal brancher)	erhvervsindkomst						historisk årlig vækst	historisk årlig vækst dk	fremgang i beskæftigelse ?	bedste brancher målt på økonomisk vækst (vægtet med branchens økonomiske betydning)
	gns. årlig vækst 2010-13	gns. årlig vækst 2010-13 dk	andel af privat erhvervsindkomst	andel af væksten siden 2010	historisk årlig vækst	historisk årlig vækst dk				
fødevarerhverv i alt (109)	5 pct	3,4 pct	17 pct	19 pct	0,7 pct	0,7 pct	✗			
fødevarer væksterhverv i alt (50)	9 pct	6 pct	12 pct	22 pct	1,3 pct	0,9 pct	✓		Avl af malkekvæg	
primær produktion:										
- i alt (31)	11 pct	9,3 pct	6,6 pct	15 pct	0,7 pct	0,4 pct	✗		Malkekvæg, svin og korn	
- kun vækstbrancherne* (15)	12 pct	10 pct	6,5 pct	15 pct	0,8 pct	0,6 pct	✗			
forarbejdningsindustri:										
- i alt (36)	0 pct	- 1 pct	5,0 pct	0 pct	0 pct	- 0,3 pct	✗		Produktion kød og fjerkræprodukter	
- kun vækstbrancherne (12)	4,5 pct	1,3 pct	1,4 pct	1,5 pct	2 pct	- 0,2 pct	✓			
agroteknologi:										
- i alt (12)	6 pct	1,6 pct	1,5 pct	2 pct	2 pct	1,0 pct	✓		Maskiner til fødevarerindustri	
- kun vækstbrancherne (8)	7 pct	1,8 pct	2,1 pct	2 pct	2 pct	1,3 pct	✓			
fødevarer service:										
- i alt (30)	2,4 pct	2,9 pct	3,8 pct	2 pct	1,3 pct	1,7 pct	✗		Engroshandel fisk, maskiner	
- kun vækstbrancherne (15)	6 pct	3,9 pct	2,5 pct	3,4 pct	2,1 pct	1,9 pct	✓			

* nordjyske vækstbrancher, dvs det tilsvarende landstal er for de tilsvarende brancher, som altså ikke nødvendigvis er vækstbrancher på landsplan

ses bort fra offshore wind og fiskeri

I denne delanalyse af den maritime sektor ses bort fra fiskeri og havmøller. Selvom begge er maritime, er de udeladt, dels for at øge sammenligneligheden med vækstplanen for Det Blå Danmark og dels fordi de allerede indgår i erhvervsområderne for henholdsvis fødevarer, samt energi & klima.

beskæftigelse

Beskæftigelsen i de nordjyske maritime erhverv har, i modsætning til på landsplan, været stigende siden 2010 og er nu på 6.000 personer – inkluderes offshore vind, er tallet 8.700. Siden 1997 – som er de ældst tilgængelige data – har beskæftigelsen dog været faldende både i Nordjylland og i Danmark; en udvikling drevet af kraftige fald i reparation af skibe i perioden 1997- 2006.

Det maritime område består i denne analyse af 30 brancher opdelt på: olie & gas, maritim udstyr, skibsbygning, skibsfart og hjælpevirksomhed. Inden for hjælpevirksomhed har der været solid fremgang i seks brancher, især håndtering af gods og andre tjenesteydelser i forbindelse med transport. Også maritimt udstyr har haft en pæn vækst, ligesom der er flere arbejdspladser i både skibsfart og skibsbygning, om end i mindre målestok. Inden for skibsbygning, er det nybygning af skibe, der har haft en jævn fremgang, mens reparation og vedligeholdelse af skibe til har haft en mere ujævn og overvejende negativ udvikling, dog med en lille fremgang det sidste år. Nordjylland er specialiseret i mere end hver tredje maritimt brancher – også i brancher, der ikke har haft vækst i beskæftigelsen de senere år som fx fremstilling af motorer.

økonomisk vækst

Samlet udgør det maritime område 3,2 pct af den nordjyske erhvervsindkomst i de private erhverv. Hertil kommer offshore vind, der trækker andelen op på 7 pct. Sammenlignet med hele landet, har de nordjyske maritime erhverv haft en højere gennemsnitlig årlig vækst de senere år. Fremgangen er trukket af 17 brancher, der alene er vokset gennemsnitligt 12 pct per år, og som derfor har skabt 8 pct af al nordjysk vækst. Volumenmæssigt drejer det sig især om maritim service og logistik. Disse økonomiske vækstbrancher har også haft fremgang i beskæftigelsen.

potentialer

Trods en historisk faldende tendens har vækstbrancherne på det maritime område haft pæn fremgang efter finanskrisen, og Nordjylland er i dag specialiseret i ny- og ombygning af skibe, logistik og udstyr. Der er særlige potentialer inden for logistik, grøn udstyr og -service, hvor væksten forventes at stige i takt med grøn omstilling, nye havne, stigende handel og skibsfart, samt øget aktivitet inden for offshore. Potentialer som flere erhvervs-samarbejder og det nationale videntcenter MARCOD understøtter. MARCOD har også et enkelt PhD projekt om-handlende miljøvenligere maritime teknologier. På universitetet er der enkelte forskningsmæssige kompetencer inden for havnebyggeri, logistik, satellitovervågning af skibe, testfaciliteter mv., og et arbejde i gang med på sigt at tilbyde maritime uddannelser. Uden for universitetsverdenen uddanner MARTEC, Skagen Skipperskole, EUC Nord og Søværnet mange til den maritime sektor, fx maskinmestre, polyteknikere, skippere.

Den stigende efterspørgsel efter grønne løsninger er særlig interessant, fordi danske og nordjyske virksomheder generelt har et forspring på dette område. Mange nordjyske maritime virksomheder har allerede del i væksten og det må forventes at denne udvikling har potentiale til at fortsætte.

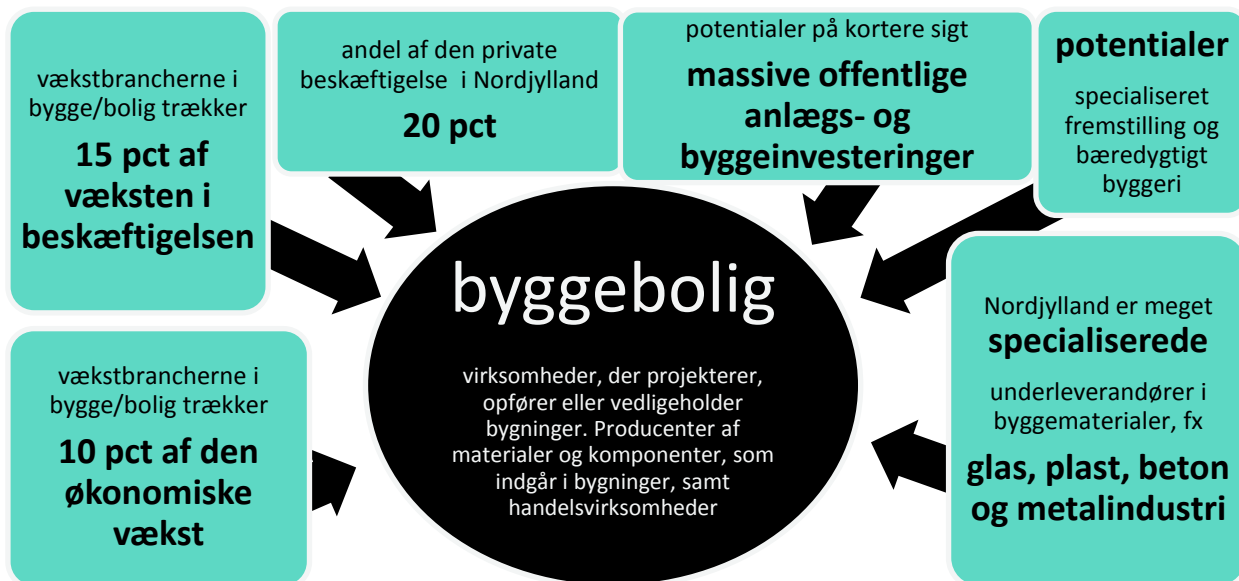
oversigt over maritime erhverv med vækst i beskæftigelse

Erhverv (antal brancher)	beskæftigelse					historisk gns. årlig vækst 1997	fremgang i erhvervs- indkomst ?	andel af privat erhvervs- indkomst	Nordjysk specia- lisering	bedste vækstbrancher målt på beskæftigelse
	gns. årlig vækst 2010-13	gns. årlig vækst 2010-13 dk*	ændring 2010-13	andel af privat beskæf- tigelse	andel af væksten siden 2010					
maritime erhverv i alt (30)	1 pct	- 1,4 pct	108	3,3 pct	.	- 3,7 pct	✓	4,4 pct	✗	
maritime væksterhverv i alt (12)	11,3 pct	- 2,4 pct	801	1,7 pct	7,4 pct	0,8 pct	✓	2,2 pct	✓	hjelpevirksomhed (godshåndtering)
<i>erhvervenes vækstbrancher*:</i>										
<i>hjelpevirksomhed (6)</i>	16 pct	5 pct	401	0,6 pct	4 pct	1 pct	✓	0,8 pct	✓	Godshåndtering
<i>skibsbygning (1)</i>	15 pct	- 36 pct	122	0,2 pct	1 pct	5 pct	✓	0,3 pct	✓	Bygning af skibe og flydende materiel
<i>udstyr (3)</i>	9 pct	1 pct	214	0,6 pct	2 pct	1 pct	✓	0,7 pct	✓	Drivelementer, hydraulisk udstyr
<i>skibsfart(2)</i>	5 pct	- 4 pct	64	0,3 pct	1 pct	- 2 pct	✓	0,4 pct	✗	Transport af passagerer

* kun vækstbrancher indgår. Fx er det kun de 6 brancher inden for hjelpevirksomhed som har haft vækst, der indgår i opgørelsen, ud af de i alt 12 brancher i hjelpevirksomhed.

oversigt over maritime erhverv med økonomisk vækst (i erhvervsindkomst)

Erhverv (antal brancher)	erhvervsindkomst					historisk gns. årlig vækst	historisk gns. årlig vækst dk	fremgang i beskæf- tigelse ?	andel af al privat vækst (vægtet med branchens økonomiske betydning)	bedste brancher målt på økonomisk vækst
	gns. årlig vækst 2010-13	gns. årlig vækst 2010-13	andel af erhvervs- indkomst	andel af væksten siden 2010	andel af væksten siden 2010					
maritime erhverv i alt (30)	4,4 pct	3,9 pct	4,4 pct	4,5 pct	0 pct	2 pct	✓	3,3 pct		
maritime væksterhverv i alt (17)	11,8 pct	3,9 pct	3,2 pct	7,7 pct	pct	0,6 pct	✓	2,3 pct	Serviceydelser, indvinding af olie&gas	
<i>vækstbrancher inden for følgende erhverv:</i>										
<i>olie og gas (1 ud af 2)</i>	221 pct	11 pct	0,1pct	0,5 pct	.	17 pct	✗	0,0 pct	Serviceydelser, indvinding af olie&gas	
<i>skibsfart (2 ud af 4)</i>	15 pct	9 pct	0,4 pct	1,1 pct	4 pct	3,7 pct	✓	0,3 pct	Søtransport af gods og passagerer	
<i>maritimt udstyr (4 ud af 8)</i>	13 pct	3 pct	1 pct	1,3 pct	4 pct	1,6 pct	✓	0,6 pct	Reparation af maskiner	
<i>hjelpevirksomhed ifm transport (7 ud af 12)</i>	13 pct	8 pct	1 pct	3,0 pct	3 pct	3,6 pct	✓	1 pct	Godshåndtering	
<i>skibsbygning (3 ud af 4)</i>	6 pct	6 pct	1 pct	0,7 pct	- 4 pct	- 6 pct	✓	0,6 pct	Bygning af skibe og flydende materiel	

beskæftigelse

Der er knap 36.000 personer beskæftiget i hele værdikæden inden for bygge/bolig i Nordjylland. Ligesom i resten af landet reagerede området hurtigt på finanskrisen - beskæftigelsen er faldet med knap 6000 siden toppunktet i 2007, og er stadig under sit historiske niveau.

Bygge/boligområdet består af 86 brancher, der groft kan deles op på primær produktion (720), fremstillingsindustri (8.800) og service (26.200). Primær produktion er i denne sammenhæng grus, sand, træer og skovning. Fremstillingserhverv er typisk underleverandører af byggematerialer. Serviceerhverv udfører selve bygge- og anlægsarbejdet, men er også, handel, rådgivning, ejendomsservice og rengøring. Opdelt på disse overordnede erhvervsområder er kun den primære produktion, der har haft positiv vækst i beskæftigelsen siden 2010, og det er trukket af træproduktion. I et historisk perspektiv har der været en svag stigning i både fremstilling og service indtil krisen, men imens service er tilbage på sit historiske niveau, halter industrien stadig efter, særligt metal-, plast, glas og betonindustrien.

I alt har 34 ud af de 86 brancher ansat mere personale siden 2010. For en stor del af disse vækstbrancher er der blot tale om tilbagevenden til før-kriseniveau, mens der er set en mere vedvarende fremgang inden for serviceerhverv, der vedrører anlæg af ledningsnet, byggeprojekter og rådgivning inden for produktions- og maskinteknik. Også inden for fremstilling har der, blandt væksterhvervene, været en langsigtet opadgående tendens i specialiseret industri såsom beton-byggematerialer og planglas.

økonomisk vækst

Samlet udgør bygge/bolig en femtedel af Nordjyllands økonomi. Selvom nordjyske virksomheder ikke er specialiserede inden for serviceerhverv, trækker vækstbrancherne i service 6 pct af den økonomiske vækst. Også blandt de specialiserede industrier klarer vækstbrancherne sig udmærket og har skabt 3 pct af væksten i Nordjylland siden 2010.

potentialer

Bygge & bolig fylder meget i den nordjyske økonomi og har, på trods af en lille tilbagegang efter finanskrisen, haft en stabil udvikling historisk. Der er mange brancher i fremgang, der tilsammen har skabt en stor del af væksten, især inden for erhvervsservice, byggeentreprenører, rådgivning mm, men også fremstilling af fx beton.

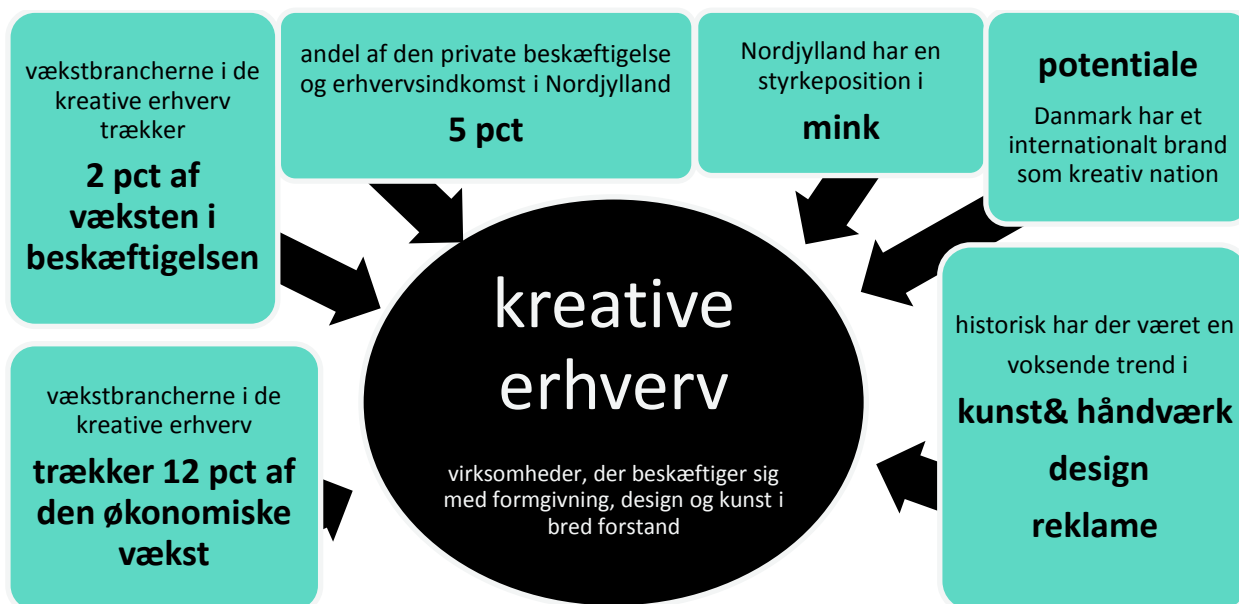
Potentialerne inden for bygge & bolig relaterer sig til nordjyske virksomheders mulighed for at være specialiserede underleverandører til byggeanlægs-sektoren, især i fremstillingserhvervene træ-, plast-, glas-, beton- og metalvareindustri. På den lidt kortere bane må de offentlige bygge- anlægsprojekter såsom sygehus, havne, veje, store boligrenoveringer og letbane, forventes at smitte positivt af på vækst og beskæftigelse i nordjyske virksomheder. Dertil kommer hele området omkring energieffektivitet i bæredygtigt byggeri. Flere forskerenheder på Aalborg Universitet beskæftiger sig desuden med udvikling af byggematerialer og lavenergi-byggeri.

oversigt over byggebolig-erhverv med vækst i beskæftigelse

beskæftigelse										
Erhverv (antal brancher)	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk*	Ændring 2010-13	Andel af privat beskæftigelse	Andel af væksten siden 2010	Historisk gns. årlig vækst 1997	Fremgang i erhvervsindkomst ?	Andel af privat erhvervsindkomst	Nordjysk målt på beskæftigelse og specialisering i branchen	Bedste vækstbrancher vægtet med størrelsen af
bygge/bolig-erhverv i alt (86)	- 0,2 pct	- 1,0 pct	-203	20 pct	.	- 0,4 pct	✓	21 pct	✗	
bygge/bolig væksterhverv i alt (34)	4,5 pct	1,7 pct	1.570	7,2 pct	14,6 pct	0,1 pct	✓	7,9 pct	✗	Bygningsopførelse
primære erhverv, bygge/bolig:										
- i alt (5)	2,3 pct	2,9 pct	46	0,4 pct	.	- 1,2 pct	✓	0,4 pct	✓	Dyrkning af træ og andre skovbrugsaktiviteter
- kun vækstbrancherne (3)	3,4 pct	3,3 pct	60	0,4 pct	0,6 pct	- 1,1 pct	✓	0,3 pct	✓	
fremstilling, bygge/bolig:										
- i alt (46)	- 0,1 pct	- 1,6 pct	-18	5 pct	.	- 1,1 pct	✓	5,6 pct	✓	
- kun vækstbrancherne (18)	4,3 pct	1,6 pct	562	2,7 pct	5,2 pct	- 0,7 pct	✓	3,1 pct	✓	Byggematerialer af beton
serviceerhverv, bygge/bolig:										
- i alt (35)	- 0,3 pct	- 1,0 pct	-231	14,9 pct	.	- 0,1 pct	✓	15 pct	✗	Bygningsopførelse. Rådgivning. Anlæg af ledningsnet
- kun vækstbrancherne (13)	4,8 pct	1,7 pct	948	4,1 pct	8,8 pct	0,8 pct	✓	4,6 pct	✗	

oversigt over byggebolig-erhverv med økonomisk vækst (i erhvervsindkomst)

Erhverv (antal brancher)	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk	Andel af privat erhvervsindkomst	Andel af væksten siden 2010	Historisk gns. årlig vækst	Historisk gns. årlig vækst dk	Fremgang i beskæftigelse ?	Bedste brancher målt på økonomisk vækst (vægtet med branchens økonomiske betydning)
bygge/bolig-erhverv i alt (86)	0,8 pct	0,5 pct	21 pct	.	2,7 pct	2,9 pct	✗	
bygge/bolig væksterhverv i alt (32)	4 pct	2,1 pct	10,4 pct	9,9 pct	3,9 pct	3,5 pct	✓	Erhvervsservice (rengøring)
primære erhverv, bygge/bolig:								
- i alt (5)	6 pct	7,2 pct	0,4 pct	.	1,2 pct	1,7 pct	✓	Dyrkning af træer
- kun vækstbrancherne (2)	7,1 pct	7,0 pct	0,3 pct	0,5 pct	2,1 pct	2,2 pct	✓	
fremstilling, bygge/bolig:								
- i alt (46)	0,5 pct	- 0,5 pct	5,6 pct	.	1,9 pct	0,9 pct	✗	Metalkonstruktioner.
- kun vækstbrancherne (12)	1,1 pct	0,4 pct	2,8 pct	3,1 pct	4,1 pct	2,4 pct	✓	Betonbyggematerialer
serviceerhverv, bygge/bolig:								
- i alt (35)	0,8 pct	0,6 pct	15 pct	.	3,1 pct	3,4 pct	✗	Ejendomsservice (rengøring). Bygge-entreprenør. Rådgivning
- kun vækstbrancherne (18)	3,7 pct	2,1 pct	7,3 pct	6,3 pct	3,9 pct	3,9 pct	✓	

beskæftigelse

Der er 8.300 personer beskæftiget i 60 kreative brancher inden for arkitektur, design, bøger, presse, kunst, tv-radio og software, film, musik, reklame, mode og interiør. Samlet har der været nedgang i beskæftigelsen, men 16 af brancherne har siden 2010 gået marginalt frem (10 pct eller 220 personer). Det drejer sig om mode, kunst og håndværk, samt kommunikations- og grafisk design. Set over et længere perspektiv, har der, både i Nordjylland og i hele landet, været en voksende trend inden for design, kunst og håndværk, samt reklame, mens de øvrige områder har haft en faldende eller stagnerende tendens.

økonomisk vækst

Samlet udgør det kreative område 5 pct af den nordjyske erhvervsindkomst i de private erhverv. Området har sammenlignet med hele landet, haft en højere gennemsnitlig årlig vækst de senere år. Fremgangen er trukket af 15 brancher, der alene er vokset gennemsnitligt 25 pct per år, og som derfor har skabt 12 pct af al nordjysk vækst. Det drejer sig især om mode (modeengroshandel og minkproduktion), kommunikations- og grafisk design, arkitektur og produktion af tv-programmer.

potentialer

De danske kreative erhverv er inde i en positiv udvikling. Udviklingen bliver trukket af Danmarks styrkeposition på området, kombineret med globale tendenser med øget efterspørgsel på livsstils- og designprodukter og en voksende underholdningsindustri⁴. I Region Nordjylland ligger klart den største økonomiske vækst i produktionen af mink til modebranchen, ligesom Nordjylland er specialiseret i både avl af pelsdyr og fremstilling af pelsskindvarer. Den nordjyske styrkeposition understøtter og nyder godt af Danmarks brand som kvalitets-modenation og der ligger muligvis yderligere potentialer i eksport til fx Kina og i samarbejde med designere og udviklere.

AAU har forskningsfelter inden for de kreative erhverv samlet i ExCITE, der er et tværfagligt forskningscenter oprettet med det formål at sætte fokus på de forskellige centrale elementer i og vinkler på de kreative erhverv. Mere specifikt har Aalborg Universitet styrker inden for digital indholdsproduktion og design. Begge områder har haft en opadgående tendens, men er ikke nordjyske styrkepositioner.

⁴ Teknologisk Institut: "Fremtidens Medarbejder" 2014

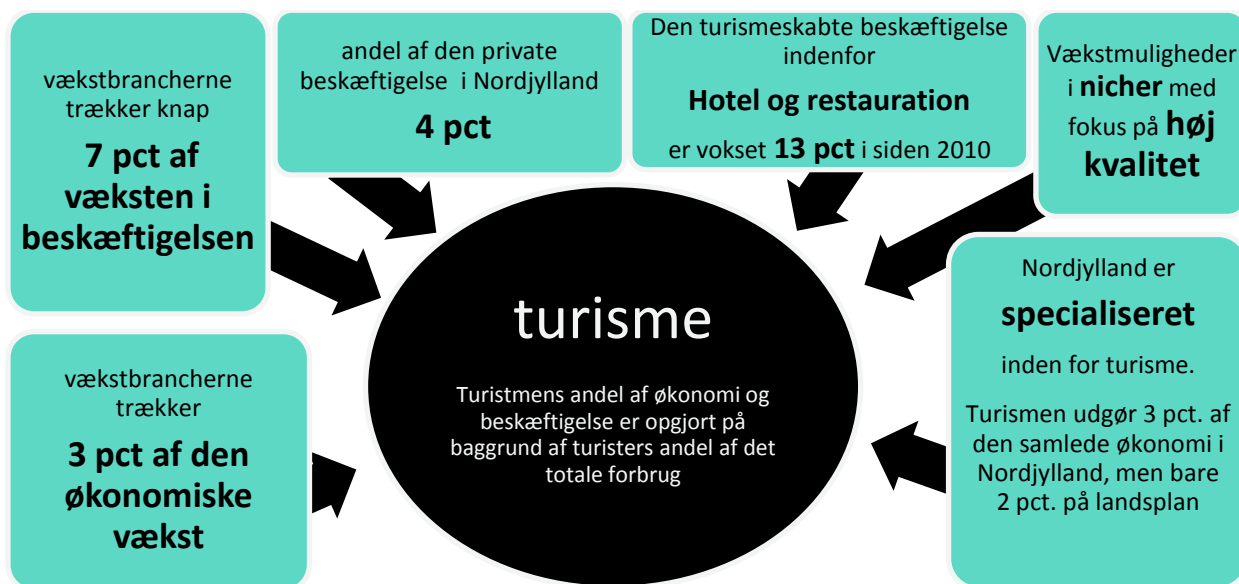

Oversigt over kreative- og designbrancher med vækst i beskæftigelse

beskæftigelse									
Erhverv (antal brancher)	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk	Antal 2013	Andel af privat beskæftigelse	Andel af væksten	Historisk vækst siden 1997	Fremgang i erhvervsindkomst	Nordjysk specialisering	Bedste vækstbrancher
Kreative erhverv i alt (60)	- 3,5 pct	- 0,5 pct	8.260	5 pct	.	- 2 pct	✓	✗	
Kreative brancher i vækst siden 2010 (16)	3,3 pct	2 pct	2.340	1,3 pct	2 pct	1,2 pct	✓	✗	Avl af pelsdyr
Produktion og engroshandel:									
- i alt (31)	- 1,4 pct	0,6 pct	3.400	1,9 pct	.	- 2 pct	✓	✗	
- kun vækstbrancherne* (9)	2,7 pct	0,3 pct	1.590	0,9 pct	1,3 pct	0,9 pct	✓		Mode, avl af mink
Videnservice:									
- i alt (6)	- 5 pct	- 0,5 pct	2.500	1,4 pct	.	4,4 pct	✗	✗	
- kun vækstbrancherne* (1)	13 pct	11 pct	117	0,1 pct	0,4 pct	17 pct	✓	✗	Kommunikationsdesign og grafisk design
Indhold:									
- i alt (23)	- 4 pct	- 1,3 pct	2.400	1,4 pct	.	- 5,1 pct	✗	✗	
- kun vækstbrancherne* (6)	3,5 pct	2,3 pct	640	0,4 pct	0,6 pct	0,8 pct	✓	✗	Teater, koncertvirksomhed, kunstnerisk skaben

Oversigt over kreative- og designbrancher med økonomisk vækst (erhvervsindkomst)

erhvervsindkomst									
Erhverv (antal brancher)	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk	Ændring 2010-13	Andel af erhvervsindkomst	Andel af væksten	Historisk vækst (dk) fra 1997	Fremgang i beskæftigelse ?	andel af al privat økonomisk vækst og størrelse	Bedste brancher målt på økonomisk vækst og størrelse
kreative erhverv i alt (60)	8,7 pct	2,4 pct	634 mio	5 pct	.	pct	✗	5 pct	
vækstbrancher i kreative erhverv (15)	25 pct	9 pct	833 mio	3 pct	12 pct	8 (6) pct	✓	2 pct	Mode. Kommunikation og grafisk design
mode (de 4 vækstbrancher)	41 pct	20 pct	784 mio	2 pct	11,7 pct	11 (-8) pct	✓	1 pct	Avl af mink. Engroshandel

om turismen

Turismen er en del af oplevelsesøkonomien. Når værdien af turismen skal gøres op, er det ikke tilstrækkeligt at se på enkelte brancher. Turister er forbrugere af en lang række varer og services, og det er turismens *andel* af forbruget inden for de enkelte brancher - og udviklingen i dette - der er væsentlig, for at give en karakteristik af turismens betydning for regionen. Beskæftigelsen inden for turismen udledes af forbruget. Hvis turisters forbrug af f.eks. taxaer i 2013 udgør 10 pct. af det samlede forbrug på taxaer, henføres også 10 pct. af beskæftigelsen inden for taxaselskaber, som værende "skabt" af turismen.

beskæftigelse

Turismen beskæftiger, på den baggrund, ca. 7.400 personer i Nordjylland i 2013 – heraf 5.100 inden for hotel og restauration, 1.100 inden for detailhandelen, 200 inden for Kultur og forlystelser og omkring 1.000 af de beskæftigede i øvrige lokale services. Med ca. 4 pct. af den samlede Nordjyske private beskæftigelse, har turismen større betydning end i nogen af de øvrige regioner. I alle regioner gælder at turismens andel af økonomien har været stigende de seneste 3 år.

Fremgangen i samtlige turismebrancher var på 516 personer mellem 2010 og 2013. Fremgangen dækker over tilbagegang i nogle brancher, mens vækstbrancherne inden for turismeområdet er gået frem med 717 personer, hvilket svarer til 6,7 pct af den vækst samtlige vækstbrancher, i alle megaklyngerne, har skabt. Stigningen kan overvejende tilskrives restaurationsbranchen, der alene har oplevet en vækst på 611 personer.

økonomisk vækst

Med en samlet omsætning i Nordjylland på ca. 1,5 mia., udgør turismen 3 pct. af den værdi der produceres inden for alle private erhverv - den højeste andel blandt regionerne. Hotel og restaurationsbrancherne står for den største del – ca. 60% - men også transportservices og detailhandel står for en betydelig andel – hhv. 17 og 13 pct. og forlystelser. Kun ca. 3 pct. af turisternes forbrug anvendes på forlystelser.

Den økonomiske vækst inden for turismen mellem 2010 og 2013 er, på ca. 98 mio. kr. Ligesom det var tilfældet for beskæftigelsesvæksten, er fremgangen sket i restaurationsbranchen, hvor omsætningen er steget med 117 mio.

potentialer

Det globale marked for turisme har været støt stigende over en længere årrække, i takt med stigende velstand og bedre rejsemuligheder. I Danmark som helhed og i Nordjylland i særdeleshed, har der imidlertid været en tilbagegang i den udenlandske turisme de senere år, mens turismen i Europa som helhed har oplevet en stigning.

Der er dog vækst i storby- og erhvervsturisme, der giver markant højere bidrag til den lokale og regionale økonomi fordi pga. et højt døgnforbrug per overnatning. Storbyturismen udgør dog med 14 pct. kun en mindre del af den nordjyske turisme, der hovedsagligt er kystferie turisme, hvor døgnforbruget er 2 til tre gange lavere. Også de nye turismemarkeder – f.eks. Kina og Rusland – hvor døgnforbruget pr overnatning er særligt højt, rammer forbi det nordjyske turismeudbud.

De nordjyske kvaliteter ligger i vid udstrækning i kystferieturismen, og en udvikling af turismen i retning af større merværdi må således forsøge at arbejde inden for rammerne af dette. Det fremtidige potentiale bør søge at af-dække muligheder for, gennem fokus høj kvalitet og fokus bestemte turismesegmenter, at ramme en niche og et marked i vækst og med høj værdi. Udvikling af det regionale turismeprodukt i retning af nicher med højere merværdi, kan understøttes af innovationsnetværkene INCEVIDA og INVIO, der begge administreres af Aalborg Universitet, og bl.a. forsker i potentialerne for at kommercialisere oplevelser.

oversigt over turisme-erhverv med vækst i beskæftigelse

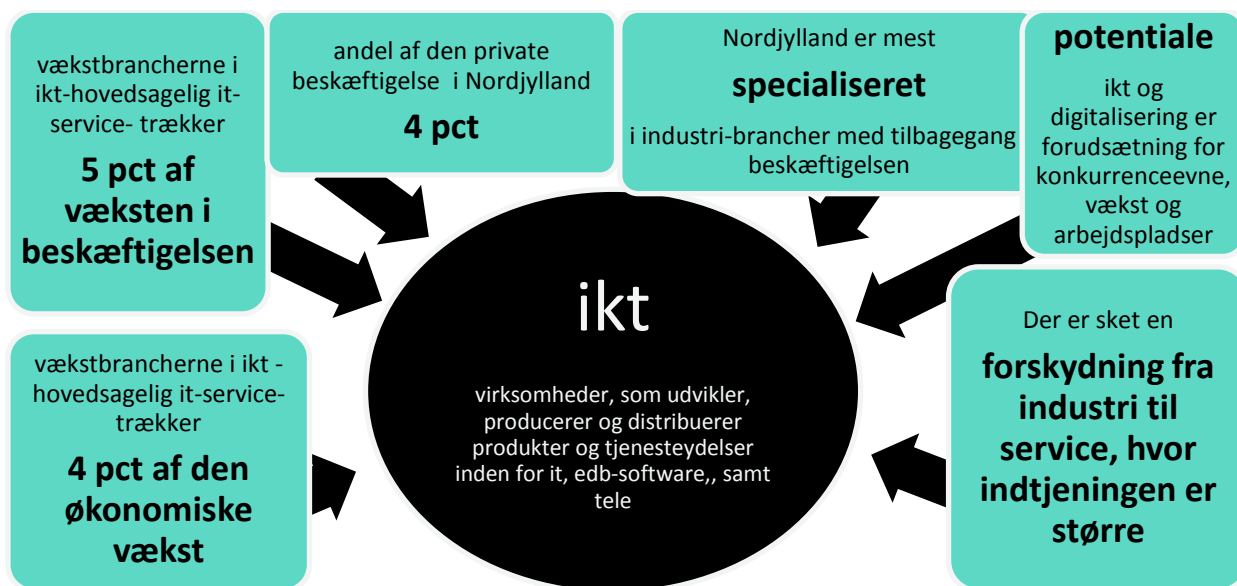
Erhverv (antal brancher)	beskæftigelse									
	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk	Ændring 2010-13	Andel af privat beskæftigelse	Andel af væksten siden 2010	Historisk gns. årlig vækst 1997-13	Fremgang i omsætning?	Andel af privat omsætning	Nordjysk specialisering	Bedste vækstbrancher målt på beskæftigelse og vægtet med størrelsen af branchen
Turisme i alt (17)	2,4 pct	11,9 pct	516	4,1 pct	4,8 pct	0,4 pct	✓	2,7 pct	✓	
Turisme væksterhverv i alt* (11)	6,3 pct	18,2 pct	717	2,4 pct	6,7 pct	2,5 pct	✓	1,1 pct	✗	Restauranter

* nordjyske vækstbrancher, dvs det tilsvarende landstal er for de tilsvarende brancher, som altså ikke nødvendigvis er vækstbrancher på landsplan

oversigt over turisme-erhverv med økonomisk vækst (i omsætning)

Erhverv (antal brancher)	Omsætning									
	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk	Andel af privat omsætning	Andel af væksten siden 2010	Historisk gns. årlig vækst 1997-13	Historisk gns. årlig vækst dk	Andel af privat beskæftigelse	Nordjysk specialisering	Bedste vækstbrancher målt på beskæftigelse og vægtet med størrelsen af branchen	
Turisme i alt (17)	2,3 pct	15,3 pct	2,7 pct	2,3 pct	3,1 pct	9,0 pct	4,1 pct	✓		
Turisme væksterhverv i alt* (8)	9,8 pct	23,7 pct	1,1 pct	3,3 pct	4,7 pct	2,4 pct	2,4 pct	✗	Restauranter	

* nordjyske vækstbrancher, dvs det tilsvarende landstal er for de tilsvarende brancher, som altså ikke nødvendigvis er vækstbrancher på landsplan

beskæftigelse

Der er 7.000 personer beskæftiget i hele værdikæden inden informations- og kommunikationsteknologi i Nordjylland. Ikt-området består af 23 brancher, der grupperes på elektronikindustri (600), engroshandel med it-produkter (800), telekommunikation (1.700) og it-service (3.900), hvor it-service indeholder programmering, konsulentbistand, udvikling af software, hosting af it-løsninger, reparation af computere og kommunikationsudstyr. Samlet blev ikt-området ikke så hårdt ramt af finanskrisen, men internt er der sket en forskydning fra industri til service – også i et historisk perspektiv. I alt har 13 ud af de 23 ikt-brancher ansat mere personale siden 2010, og det er hovedsageligt ikt-service der har trukket væksten.

Nordjylland er mest specialiseret i brancher inden for elektronikindustrien, hvor der generelt er set en tilbagegang i antallet af beskæftigede – en tilbagegang, der især er trukket af den negative udvikling i fremstilling af kommunikationsudstyr. Omvendt er antallet af beskæftigede vokset inden for service, hvor Nordjylland ikke er specialiseret bortset fra reparation af kommunikationsudstyr og udgivelse af computerspil. It-konsulentvirksomhed har fortsat sin opadgående trend hen over kriseårene.

økonomisk vækst

Samlet udgør ikt-erhvervene godt 5 pct af den nordjyske økonomi, og har siden 2010 skabt knap 4 pct af den økonomiske vækst. Det er ikt-service der har trukket denne udvikling, mens der har været negativ vækst i mange af brancherne i industri, telekommunikation og handel.

potentialer

Informations- og kommunikationsteknologi har været under omstilling fra fremstilling til service, og det er da også inden for it-service, at de største økonomiske potentialer ser ud til at ligge. Det drejer sig om fx programmering, it-konsulenter m.fl. Nordjylland er imidlertid stadig specialiseret inden for dele af industrien, som generelt har været i tilbagegang efter finanskrisen. Der er dog flere indikationer på at tendensen med faldende industriproduktion ikke fortsætter. På Aalborg Universitet er ikt en historisk styrkeposition, som trækker tråde til udvikling af andre erhvervs- og forskningsmæssige styrker; f.eks. sundhedsteknologi, kreative erhverv, maritim kommunikation og logistik. Det understreger hvor vigtig ikt er som forudsætning for vækst og produktivitet i andre megaklynger.

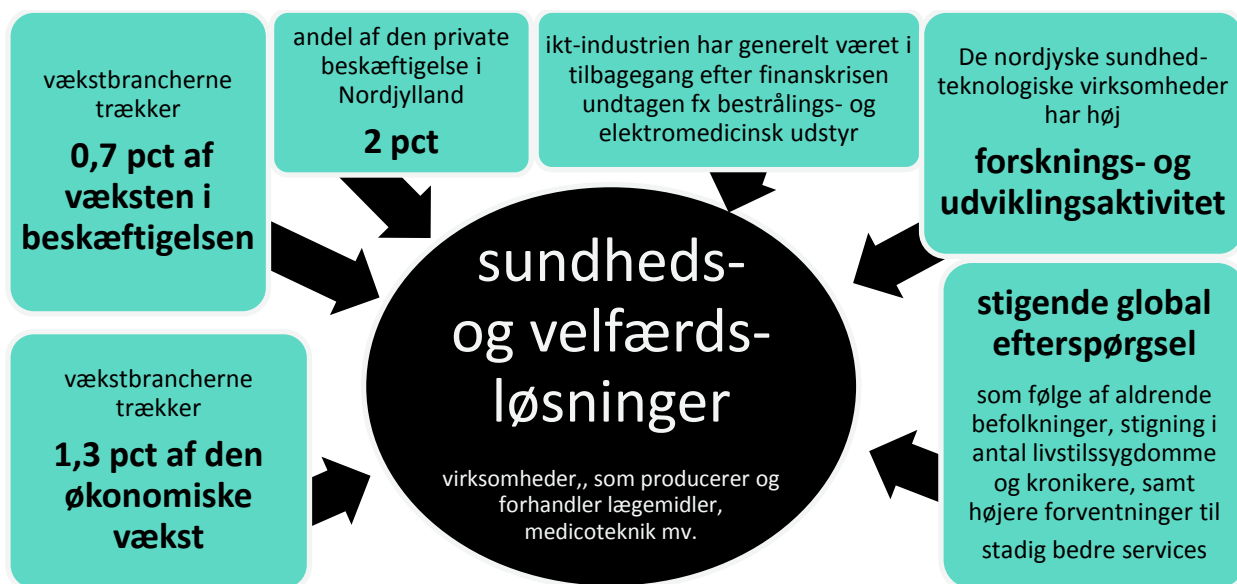
oversigt over ikt-erhverv med vækst i beskæftigelse

Erhverv (antal brancher)	beskæftigelse									
	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk*	Ændring 2010-13	Andel af privat beskæftigelse	Andel af væksten siden 2010	Historisk årlig vækst 1997	Fremgang i erhvervsindkomst ?	Andel af privat erhvervsindkomst	Nordjysk specialisering	Bedste vækstbrancher målt på beskæftigelse og vægten med størrelsen af branchen
ikt-erhverv i alt (23)	0,6 pct	0,1 pct	113	4 pct	.	1 pct	✓	5,3 pct	✗	
ikt væksterhverv i alt (13)	3,8 pct	1,3 pct	499	2,7 pct	4,6 pct	3,8 pct	✓	3,8 pct	✗	(anden) udgivelse af software
ikt industri:										
- i alt (6)	- 3,5 pct	- 6,8 pct	-70	0,4 pct	.	- 6,8 pct	✗	0,4 pct	✓	Elektronik til husholdninger.
- kun vækstbrancherne (3)	4,3 pct	- 5,7 pct	28	0,1 pct	0,3 pct	- 4,5 pct	✓	0,1 pct	✗	Elektroniske komponenter
ikt engroshandel:										
- i alt (3)	2,6 pct	- 0,9 pct	60	0,5 pct	.	0,4 pct	✗	0,7 pct	✗	Engroshandel med computere
- kun vækstbrancherne (1)	4,2 pct	- 0,2 pct	81	0,4 pct	0,8 pct	0,9 pct	✓	0,6 pct	✗	
telekommunikation:										
- i alt (4)	- 4,1 pct	- 3,2 pct	-233	0,9 pct	.	0,0 pct	✗	1,1 pct	✗	(anden)
- kun vækstbrancherne (1)	3,6 pct	7,9 pct	14	0,1 pct	0,1 pct	39 pct	✓	0,1 pct	✗	telekommunikation
ikt service										
- i alt (10)	3,4 pct	2,1 pct	366	2,2 pct	.	5,6 pct	✓	3,1 pct	✗	Software, databehandling, programmering
- kun vækstbrancherne (8)	3,6 pct	1,8 pct	376	1,4 pct	3,5 pct	5,6 pct	✓	3,0 pct	✗	

oversigt over ikt-erhverv med økonomisk vækst (i erhvervsindkomst)

Erhverv (antal brancher)	erhvervsindkomst									
	Gns. årlig vækst 2010-13	Gns. årlig vækst 2010-13 dk	Andel af privat erhvervsindkomst	Andel af væksten siden 2010	Historisk årlig vækst	Historisk årlig vækst	Fremgang i beskæftigelse ?	Bedste brancher målt på økonomisk vækst (vægtet med branchens økonomiske betydning)		
ikt-erhverv i alt (23)	1,3 pct	3,2 pct	5,3 pct	.	4,9 pct	5,1 pct	✓			
ikt væksterhverv i alt (1)	4,3 pct	4,6 pct	3,8 pct	3,8 pct	7,7 pct	6,7 pct	✓	computerprogrammering		
ikt industri:										
- i alt (6)	- 3,1 pct	- 4,7 pct	0,4 pct	.	- 3,9 pct	- 2,4 pct	✗	Elektronik til husholdninger.		
- kun vækstbrancherne (2)	6,0 pct	- 0,8 pct	0,1 pct	0,3 pct	- 3,0 pct	- 2,5 pct	✓	Elektroniske komponenter		
ikt engroshandel:										
- i alt (3)	- 0,7 pct	2,7 pct	0,7 pct	.	5,3 pct	1,8 pct	✓	Engroshandel med computere		
- kun vækstbrancherne (1)	0,2 pct	2,7 pct	0,6 pct	0 pct	5,9 pct	1,3 pct	✓			
telekommunikation:										
- i alt (4)	- 3,5 pct	- 1,1 pct	1,1 pct	.	3,8 pct	2,5 pct	✗			
- kun vækstbrancherne (0)	.	.	.	.	.	.	✓			
ikt service										
- i alt (10)	4,4 pct	5,2 pct	3,1 pct	.	8,8 pct	9 pct	✓	computerprogrammering.		
- kun vækstbrancherne (8)	5,1 pct	5,0 pct	3,0 pct	3,5 pct	8,9 pct	9,3 pct	✓	Konsulent vder it. Software		

* nordjyske vækstbrancher, dvs det tilsvarende landstal er for de tilsvarende brancher, som altså ikke nødvendigvis er vækstbrancher på landsplan

beskæftigelse

Der er 3.100 personer beskæftiget i erhvervsområdet sundheds- og velfærdsløsninger i Nordjylland – her er der set bort fra offentlig og privat sundheds- og sygehusvæsen, men apoteker er regnet med. Antallet fordeler sig med 1.700 i fremstilling og 1.450 i service, hvor service består af engros, detail, apotekere og optikere. Det har ikke været muligt at opgøre sundheds-it, automatisering og driftsløsninger i denne analyse, men i en tidligere rapport⁵ er det anslået, at dette område har knap 700 beskæftigede.

Ligesom i resten af landet har sundhedsindustrien haft stigende beskæftigelse indtil finanskrisen, hvorefter disse brancher har mistet pusten. Analyser peger dog på, at industrien igen vil opleve fremgang, når konjunkturerne bliver bedre. Serviceerhvervene har haft en mere jævn, svagt opadgående tendens i historisk perspektiv.

Sundheds- og velfærdsområdet består i denne analyse af 14 brancher, hvoraf 6 brancher har haft vækst siden 2010. Sammenlignet med de andre erhvervsområder er det derfor en pæn andel af brancherne i vækst, men fremgangen er meget beskedent og Nordjylland er ikke specialiseret i dette erhvervsområde.

økonomisk vækst

Samlet udgør sundheds- og velfærdsområdet kun 2 pct af den private nordjyske økonomi og har trukket 1,3 pct af væksten siden 2010.

potentialer

I den nationale vækstplan for sundheds- og velfærdsløsninger slås det fast at Danmark har erhvervmæssige styrkepositioner i farma, medico- og velfærdsområdet. Forventningerne er, at området kan være med til at sikre den fremtidige vækst i Danmark, drevet af en stadig stigende global efterspørgsel som følge af aldrende befolkninger, flere med livstilssygdomme, flere kronikere, samt større forventninger til stadig bedre services.

Nordjylland udgør, med 6 pct af Danmarks sundheds- og velfærdsområde, en mindre del af denne styrkeposition.

⁵ DAMVAD (2013) Sundhedsteknologi i Region Nordjylland.

Det betyder ikke, at der ikke er potentialer. Dels sås en stigende beskæftigelse i industrien op til finanskrisen, der kunne indikere, at industrien igen vil vokse når konjunkturerne bliver bedre. Dels er forsknings- og udviklingsaktiviteten blandt de nordjyske sundhedsteknologiske virksomheder meget høj⁶. Men vækstmulighederne afhænger af, at virksomheder får adgang til at udvikle løsninger og produkter i samarbejde med det offentlige, så Nordjylland kan få del i det stigende globale marked for løsninger til sundheds- og velfærdsudfordringerne. Med etableringen af Universitetshospitalet og lægeuddannelse, er der skabt et grundlag for sådan et samarbejde om sundheds- og velfærdsinnovation.

oversigt over sundhed og velfærds-erhverv med vækst i beskæftigelse

beskæftigelse										
Erhverv (antal brancher)	gns. årlig vækst 2010- 13	gns. årlig vækst 2010-13 dk*	ændring 2010-13 (antal 2013)	andel af privat beskæf- tigelse	andel af væksten siden 2010	historisk gns. årlig vækst 1997	frem- gang i erhvervs- indkomst ?	andel af privat erhvervs- indkomst	Nordjysk specia- lisering	bedste vægtet med volumen af beskæftigelsen
Sundhed-og velfærd i alt (14)	- 2,7 pct	- 0,1 pct	262(3.103)	1,8 pct	.	- 0,3 pct	✓	2,0 pct	✗	
heraf væksterhverv (6)	3,2 pct	0,4 pct	76 (850)	0,5 pct	0,7 pct	1,5 pct	✓	0,5 pct	✗	
<i>erhvervenes vækstbrancher*:</i>										
<i>Fremstilling (3)</i>	10 pct - 8,6 pct		39 (160)	0,1 pct	0,4 pct	- 2,9 pct	✓	0,1 pct	✗	<i>Betrålings- og elektromedicinskudstyr</i>
<i>Service (3)</i>	1,9 pct	3,2 pct	37 (690)	0,4 pct	0,3 pct	3,3 pct	✓	0,4 pct	✗	<i>Detail, medicinsk artikler</i>

* kun vækstbrancher indgår. Fx er det kun de 3 brancher inden for fremstilling som har haft vækst, der indgår i opgørelsen, ud af de i alt 9 brancher.

oversigt over sundhed og velfærds-erhverv med økonomisk vækst (i erhvervsindkomst)

erhvervsindkomst									
Erhverv (antal brancher)	gns. årlig vækst 2010-13	gns. årlig vækst 2010-13 dk	andel af privat erhvervs- indkomst	andel af væksten siden 2010	historisk gns. årlig vækst	historisk gns. årlig vækst dk	fremgang i beskæf- tigelse ?	andel af privat erhvervs- indkomst	bedste brancher målt på økonomisk vækst (vægtet med branchens økonomiske betydning)
Sundhed og velfærd i alt (14)	0,5 pct	4,4 pct	2 pct	.	3 pct	5 pct	✗	1,8 pct	
heraf væksterhverv i alt (9)	4,5 pct	6 pct	1 pct	1,3 pct	4 pct	6 pct	✓	1,1 pct	<i>Apoteker. Engroshandel.</i>

⁶ DAMVAD (2013) Sundhedsteknologi i Region Nordjylland

Bilag Metode

Fødevarer

Primære erhverv:

Dyrkning af korn (undtagen ris), bælgfrugter og olieholdige frø
Dyrkning af ris
Dyrkning af grøntsager og meloner, rødder og rodknolde
Dyrkning af sukkerrør
Dyrkning af tobak
Dyrkning af andre etårige afgrøder
Dyrkning af druer
Dyrkning af tropiske og subtropiske frugter
Dyrkning af citrusfrugter
Dyrkning af kernefrugter og stenfrugter
Dyrkning af andre træfrugter, bær og nødder
Dyrkning af olieholdige frugter
Dyrkning af planter til fremstilling af drikkevarer
Dyrkning af krydderplanter, aromaplanter og lægeplanter
Dyrkning af andre flerårige afgrøder
Planteformering
Avl af malkekvæg
Avl af andet kvæg og bøfler
Avl af heste og dyr af hestefamilien
Avl af kameler og dyr af kamelfamilien
Avl af får og geder
Avl af smågrise
Produktion af slagtesvin
Fjerkræavl
Blandet drift
Jagt, fældefangst og serviceydelser i forbindelse hermed
Indsamling af vildtvoksende forstmaterialer undtagen træer
Havfiskeri
Ferskvandsfiskeri
Havbrug
Ferskvandsbrug

Fremstilling:

Forarbejdning af frø/sædekorn til udsæd. Forarbejdning af svinekød
Forarbejdning af andet kød
Forarbejdning og konservering af fjerkrækød
Produktion af kød0 og fjerkrækøddprodukter
Fremstilling af fiskemel
Forarbejdning og konservering af fisk, krebsdyr og bløddyr, undtagen fiskeme
Forarbejdning og konservering af kartofler
Fremstilling af frugt0 og grøntsagssaft
Anden forarbejdning og konservering af frugt og grøntsager
Fremstilling af olier og fedtstoffer
Fremstilling af margarine o.l. spiselige fedtstoffer
Mejerier samt ostefremstilling
Fremstilling af konsumis
Fremstilling af mølleriprodukter
Fremstilling af stivelse og stivelsesprodukter
Industriel fremstilling af brød; kager mv.
Fremstilling af friske bageriprodukter
Fremstilling af tvebakker og kiks; fremstilling af konserverede kager, tærte
Fremstilling af makaroni, nudler, couscous og lignende dejvarer
Fremstilling af sukker
Fremstilling af kakao, chokolade og sukkervarer
Forarbejdning af te og kaffe
Fremstilling af smagspræparater og krydderier
Fremstilling af færdigretter
Fremstilling af homogeniserede produkter og diætmad
Fremstilling af andre fødevarer i.a.n.
Fremstilling af færdige foderblandinger til landbrugsdyr
Fremstilling af færdige foderblandinger til kæledyr

Destillation, rektifikation og blanding af alkohol
Fremstilling af vin af druer
Fremstilling af cider og anden frugtvin
Fremstilling af andre ikkeOdestillerede gærede drikkevarer
Fremstilling af øl
Fremstilling af malt
Fremstilling af læskedrikke; fremstilling af mineralvand og andet vand på fl
Fremstilling af tobaksprodukter

Agroteknologi:

Fremstilling af færdige foderblandinger til landbrugsdyr
Fremstilling af reb, tovværk, sejl garn og netstoffer
Fremstilling af bølgepap og pap og emballage af papir og pap
Fremstilling af gødningsstoffer og nitrogenprodukter
Fremstilling af pesticider og andre agrokemiske produkter
Fremstilling af plastemballage
Fremstilling af flasker, drikkeglas mv.
Fremstilling af letmetalemballage
Fremstilling af andre maskiner til generelle formål i.a.n.
Fremstilling af landbrugsO og skovbrugsmaskiner
Fremstilling af maskiner til fødeO, drikkeO og tobaksvareindustrien

Service og handel med fødevarer:

Serviceydelse i forbindelse med planteavl
Serviceydelse i forbindelse med husdyravl
Forarbejdning af afgrøder efter høst
Reparation af andet udstyr
Installation af industrimaskiner og Oudstyr
Agenturhandel med landbrugsråvarer, levende dyr, tekstilmaterialer og halvfa
Anden agenturhandel med fødeO, drikkeO og tobaksvarer
Engroshandel med korn, uforarbejdet tobak, såsæd og foderstoffer
Engroshandel med levende dyr
Engroshandel med frugt og grøntsager
Engroshandel med kød og kødprodukter
Engroshandel med mejeriprodukter, æg samt spiselige olier og fedtstoffer
Engroshandel med øl, mineralvand, frugtO og grøntsagssaft
Engroshandel med vin og spiritus
Engroshandel med tobaksvarer
Engroshandel med sukker, chokolade og sukkervarer
Engroshandel med kaffe, te, kakao og krydderier
Engroshandel med fisk og fiskeprodukter
Specialiseret engroshandel med fødevarer i.a.n.
IkkeOspecialiseret engroshandel med fødeO, drikkeO og tobaksvarer
Landbrugskonsulenter
Engroshandel med andre råvarer og halvfabrikata
FruktO og grøntforretninger
SlagterO og viktualieforretninger
Fiskeforretninger
Anden detailhandel med fødevarer i specialforretninger
Dyrehandel
Detailhandel med fødeO, drikkeO og tobaksvarer fra stadepladser og markeder
Udlejning og leasing af landbrugsmaskiner og udstyr.

Kreative erhverv og design:

Delbrancher i de kreative erhverv følger Vækstplanen. Detail er udeladt fordi den kreative proces i mindre grad lægger her.

1. Arkitektur

711100 Arkitektvirksomhed

Design

741010 Industriel design og produkt design

741020 Kommunikationsdesign og grafisk design

741030 Indretningsarkitekter og rumdesign

Bøger og presse

181100 Trykning af dagblade

181200 Anden trykning

181300 Prepress- og mediaarbejde

181400 Bogbinding og lignende serviceydelse

464920 Engroshandel med bøger, papir og papirvarer

581100 Udgivelse af bøger

581300 Udgivelse af aviser og dagblade

581410 Udgivelse af ugeblade og magasiner

581420 Udgivelse af distrikts- og annonceblade

639100 Pressebureauer

742000 Fotografisk virksomhed

Kunst og kunsthåndværk

900110 Teater- og koncertvirksomhed

900120 Selvstændigt udøvende scenekunstnere

900200 Hjelpeaktiviteter i forbindelse med scenekunst

900300 Kunstnerisk skaben

900400 Drift af teater- og koncertsale, kulturhuse mv.

Radio, tv, computerspil

263000 Fremstilling af kommunikationsudstyr

464320 Engroshandel med radio og tv mv.

591120 Produktion af tv-programmer

601000 Radiovirksomhed

602000 Tv-virksomhed

Film og video

591110 Produktion af film og videofilm

591200 Aktiviteter, der udøves efter produktion af film, video- og tv-programmer

591300 Distribution af film, video- og tv-programmer

582100 Udgivelse af computerspil (denne hører i vækstplandefinition under Indholdsproduktion sammen med 262000 fremstilling af computere og 465100 Engroshandel med computere – de to sidstnævnte har vi helt udeladt)

Musik

182000 Reproduktion af indspillede medier

322000 Fremstilling af musikinstrumenter

464330 Engroshandel med indspillede videoer, cd'er, dvd'er mv.

592000 Indspilning af lydoptagelser og udgivelse af musik

Reklame

731110 Reklamebureauer

731190 Anden reklamevirksomhed

Møde

014920 Avl af pelsdyr

141100 Fremstilling af beklædningsartikler af læder

141200 Fremstilling af arbejdsbeklædning

141300 Fremstilling af anden yderbeklædning

141400 Fremstilling af underbeklædning

141900 Fremstilling af andre beklædningsartikler samt tilbehør

142000 Fremstilling af varer af pelskind

143900 Fremstilling af strikkede og hæklede beklædningsartikler

151200 Fremstilling af tasker, kufferter, sadlemagervarer mv.

152000 Fremstilling af fodtøj

321200 Fremstilling af smykker i ædle metaller og relaterede produkter

321300 Fremstilling af bijouteri og lignende varer

265200 Fremstilling af ure

464800 Engroshandel med ure, smykker og guld- og sølvvarer

461600 Agenturhandel med tekstiler, beklædning, pelsværk, fodtøj og lædervarer

464210 Engroshandel med beklædning

464220 Engroshandel med fodtøj

464930 Engroshandel med kufferter og lædervarer

Møbler (og interiør)

139210 Fremstilling af boligtekstiler

139300 Fremstilling af tæpper

234100 Fremstilling af keramiske husholdningsartikler og pyntegenstande

274000 Fremstilling af elektriske belysningsartikler

310900 Fremstilling af andre møbler

461500 Agenturhandel med møbler, husholdningsartikler og isenkram

464410 Engroshandel med porcelæns- og glasvarer

464700 Engroshandel med møbler, tæpper og belysningsartikler

Ikt og digital vækst

IKT industri

2611 Fremstilling af elektroniske komponenter og plader

2612 Fremstilling af printplader o.l.

2620 Fremstilling af computere og ydre enheder

2630 Fremstilling af kommunikationsudstyr

2640 Fremstilling af elektronik til husholdninger

2680 Fremstilling af magnetiske og optiske media

IKT engroshandel

4651 Engroshandel med computere, ydre enheder og software

4652 Engroshandel med elektronisk udstyr og telekommunikationsudstyr og dele hertil

Telekommunikation

6110 Fastnetbaseret telekommunikation
6120 Trådløs telekommunikation
6130 Satellitbaseret telekommunikation
6190 Anden telekommunikation

IKT service, konsulent mv

5821 Udgivelse af computerspil
5829 Anden udgivelse af software
6201 Computerprogrammering
6202 Konsulentbistand vedrørende informationsteknologi
6203 Computer facility management
6209 Anden it-servicevirksomhed
6311 Databehandling, webhosting og lignende serviceydelser
6312 Webportaler
9511 Reparation af computere og ydre enheder
9512 Reparation af kommunikationsudstyr

Det maritime.

Vi følger samme brancheopdeling som Søfartsstyrelsen/AE anvender i "Beskæftigelse og produktion i Det Blå Danmark 2014". Rapporten er en opdatering af samme rapport fra 2010, der lægger til grund for vækstplanen, men som baserede sig på de gamle branchekoder (DB03). Man kan argumentere for, at fiskeri skal tages med. Det er ikke gjort her. Ud over vækstplanens afgrænsning, har vi inkluderet 3 offshore-udstørsbrancher, der i Nordjylland næsten udelukkende er maritime. Udeladt Fremstilling af metalkonstruktioner og dele heraf (bladt)
Udeladt Fremstilling af dampkedler undtagen centralvarmekedler (alfra laval)
Udeladt Fremstilling af vindmøller og dele hertil

olie og gas

Indvinding af råolie
Serviceydelser i forbindelse med indvinding af råolie og naturgas

udstyr

Fremstilling af kommunikationsudstyr
Fremstilling af motorer og turbiner undtagen motorer til vindmøller, flyvema
Fremstilling af hydraulisk udstyr
Fremstilling af andre pumper og kompressorer
Fremstilling af andre haner og ventiler
Fremstilling af lejer, tandhjul, tandhjulsudvekslinger og drivelementer
Reparation af maskiner
Reparation af elektrisk udstyr

skibsbygning

Bygning af skibe og flydende materiel
Bygning af både til fritid og sport
Reparation og vedligeholdelse af skibe og både
Installation af industrimaskiner og -udstyr

skibsfart

Sø- og kysttransport af passagerer
Sø- og kysttransport af gods
Transport af passagerer ad indre vandveje
Transport af gods ad indre vandveje

Hjælpevirksomhed

Oplagrings- og pakhusvirksomhed
Stationer, godsterminaler mv.
Erhvervshavne
Bugserings-, bjærgnings- og redningsvæsen mv.
Godshåndtering
Skibsmæglere
Speditører
Andre tjenesteydelser i forbindelse med transport
Geologiske undersøgelser og prospektering, landinspektører mv.
Teknisk afprøvning og kontrol
Anden måling og teknisk analyse
Udlejning og leasing af skibe og både

Bygge & bolig

primære erhverv

Dyrkning af træer og andre skovbrugsaktiviteter
Skovning
Brydning af pynte- og bygningssten, kalksten, gips, kridt og skifer
Grus- og sandgravning; indvinding af ler og kaolin
Anden råstofindvinding i.a.n.

fremstillingserhverv

Udsavning og høvling af træ
 Fremstilling af finerplader og træbaserede plader
 Fremstilling af sammensatte parketstave
 Fremstilling af bygningstømmer og snedkerartikler i øvrigt
 Fremstilling af andre træprodukter; fremstilling af varer af kork, strå og f
 Fremstilling af tapet
 Fremstilling af plast i ubearbejdet form
 Fremstilling af maling, lak og lignende overfladebehandlingsmidler, trykfarv
 Fremstilling af lim
 Fremstilling af plader, ark, rør og slanger samt profiler af plast
 Fremstilling af bygningsartikler af plast
 Fremstilling af planglas
 Formning og forarbejdning af planglas
 Fremstilling af glasfiber
 Fremstilling og bearbejdning af andet glas (herunder teknisk glas)
 Fremstilling af ildfaste produkter
 Fremstilling af keramiske teglsten og gulvfliser
 Fremstilling af mursten, teglsten og byggematerialer af brændt ler
 Fremstilling af keramiske sanitetsartikler
 Fremstilling af keramiske isolatorer og isoleringsdele
 Fremstilling af andre keramiske produkter til teknisk brug
 Fremstilling af cement
 Fremstilling af kalk og gips
 Fremstilling af byggematerialer af beton
 Fremstilling af byggematerialer af gips
 Fremstilling af færdigblandet beton
 Fremstilling af mørtel
 Fremstilling af fibercement
 Fremstilling af andre beton-, gips- og cementprodukter
 Tilhugning, tilskæring og færdigbearbejdning af sten
 Fremstilling af slibemidler
 Fremstilling af asfalt og tagpap
 Fremstilling af andre ikke-metalholdige mineralske produkter i.a.n.
 Fremstilling af kobber
 Fremstilling af metalkonstruktioner og dele heraf
 Fremstilling af døre og vinduer af metal
 Fremstilling af radiatorer og kedler til centralvarmeanlæg
 Fremstilling af låse og hængsler
 Fremstilling af håndværktøj
 Fremstilling af trådvarer, kæder og fjedre
 Fremstilling af lukkeanordninger, bolte, skruer og møtrikker
 Fremstilling af tilbehør til ledninger og kabler
 Fremstilling af køle- og ventilationsanlæg (til industriel brug)
 Fremstilling af maskiner til råstofvindingsindustrien samt bygge og anlæg
 Fremstilling af køkkenmøbler
 Udlejning og leasing af entreprenørmateriel
Serviceerhverv
 serviceydelsr i forbindelse med sikkerhedssystemer
 Opførelse af bygninger
 Anlæg af veje og jernbaner
 Anlæg af ledningsnet
 Anden anlægsvirksomhed
 Nedrivning
 Forberedende byggepladsarbejder
 Funderingsundersøgelser
 El-installation
 VVS- og blikkenslagerforretninger
 Anden bygningsinstallationsvirksomhed
 Stukkatørvirksomhed
 Tømrer- og bygningsnedkervirksomhed
 Udførelse af gulvbelægninger og vægbeklædning
 Malerforretninger
 Glarmestervirksomhed
 Anden bygningsfærdiggørelse
 Tagdækningsvirksomhed
 Murere
 Agenturhandel med tømmer og andre byggematerialer
 Engroshandel med maskiner til minedrift og bygge- og anlægsvirksomhed
 Engroshandel med træ, trælast og byggematerialer

Engroshandel med lak, maling, tapet, gulvbelægning mv.
Engroshandel med isenkram, varmeanlæg og tilbehør
Byggemarkeder og værktøjsmagasiner
Arkitektvirksomhed
Rådgivende ingeniørvirksomhed inden for byggeri og anlægsarbejder
Rådgivende ingeniørvirksomhed inden for produktions- og maskinteknik
Serviceydelser i forbindelse med sikkerhedssystemer
Kombinerede serviceydelser
Almindelig rengøring i bygninger
Vinduespolering
Skorstensfejning
Anden rengøring af bygninger og rengøring af erhvervslokaler
Andre rengøringsydelser

Sundheds- og velfærdsløsninger:

I regeringens vækstplan for sundheds- og velfærdsløsninger opgøres området på baggrund af varekoder. I denne rapport er der taget udgangspunkt i Danmarks Statistiks opdeling af brancher i resurseområder, men suppleret med DAMVAD-rapporten om "Sundhedsteknologi i Nordjylland", der netop baserer sig på oplysninger om firmaernes køb og salg i stedet. For resurseområdet, se nedenfor.

26.60.90 Fremstilling af bestrålingsudstyr og elektro medicinsk og elektro terapeutisk udstyr
30.92.00 Fremstilling af cykler og invalidekøretøjer
22.19.00 Fremstilling af andre gummiprodukter (tilføjet)
21.20.00 Fremstilling af farmaceutiske præparater
23.19.00 Fremstilling og bearbejdning af andet glas (herunder teknisk glas)
21.10.00 Fremstilling af farmaceutiske råvarer
32.50.00 Fremstilling af medicinske og dentale instrumenter samt udstyr hertil
22.29.00 Fremstilling af andre plastprodukter
26.60.10 Fremstilling af høreapparater og dele hertil
47.74.00 Detailhandel med medicinske og ortopædiske artikler
47.78.10 Optikere
46.46.10 Engroshandel med medicinalvarer og sygeplejeartikler
47.73.00 Apoteker
46.46.20 Engroshandel med læge- og hospitalsartikler

Energi og klima.

Den overordnede udvikling i energi & klima er beskrevet med udgangspunkt i nedenstående brancher. Dette er gjort af hensyn til at udregne andel af samlet vækst mm på sammenligneligt grundlag med de øvrige megaklynger. Selve afsnittet om energi & klima inddrager derimod analysen "Kortlægning af energiteknologivirksomheder i Nordjylland", udarbejdet af Region Nordjylland. Analysen baserer sig dels på survey, herunder oplysninger om beskæftigelse, og dels på data på 600 varekoder anses for at være energiteknologiske.

Branchekoder:

Indvinding af stenkul
Indvinding af brunkul
Indvinding af råolie
Indvinding af naturgas
Brydning af jernmalm
Brydning af uran- og thoriummalme
Brydning af andre ikke-jernholdige metalmalme
Indvinding og agglomering af tørv
Anden råstofindvinding i.a.n.
Serviceydelser i forbindelse med indvinding af råolie og naturgas
Serviceydelser i forbindelse med anden råstofindvinding
Fremstilling af koks mv.
Fremstilling af raffinerede mineralolieprodukter
Oparbejdning af nukleart brændsel
Fremstilling af rør og hule profiler og tilhørende fittings af stål
Fremstilling af metalkonstruktioner og dele heraf
Fremstilling af radiatorer og kedler til centralvarmeanlæg
Fremstilling af dampkedler undtagen centralvarmekedler
Fremstilling af elektroniske komponenter og plader
Fremstilling af elektriske motorer, generatorer og transformere
Fremstilling af elektriske fordelings- og kontrolapparater
Fremstilling af batterier og akkumulatorer
Fremstilling af ikke-elektriske husholdningsapparater
Fremstilling af vindmøller og dele hertil
Fremstilling af motorer og turbiner undtagen motorer til vindmøller, flyvemaskiner, motorkøretøjer og knallerter
Fremstilling af andre pumper og kompressorer
Fremstilling af andre haner og ventiler
Fremstilling af lejer, tandhjul, tandhjulsudvekslinger og drivelementer

Fremstilling af ovne, ildsteder og fyringsaggregater
Fremstilling af køle- og ventilationsanlæg (til industriel brug)
Fremstilling af maskiner til råstofvindingsindustrien samt bygge og anlæg
Produktion af elektricitet
Transmission af elektricitet
Distribution af elektricitet
Handel med elektricitet
Fremstilling af gas
Distribution af gas
Handel med gas gennem rørledninger
Varmeforsyning
Anden forskning og eksperimentel udvikling inden for naturvidenskab og teknik
Anden teknisk rådgivning
Engroshandel med fast, flydende og luftformigt brændstof og lignende varer

Vand-, bio- og miljøløsninger

Opsamling og behandling af spildevand
Indsamling af ikke-farligt affald
Indsamling af farligt affald
Behandling og bortskaffelse af ikke-farligt affald
Bortskaffelse af affald med energiproduktion
Behandling og bortskaffelse af farligt affald
Demontering af udtjente køretøjer, skibe, maskiner mv.
Genbrug af sorterede materialer
Rensning af jord og grundvand og anden form for forureningsbekæmpelse
Engroshandel med isenkram, varmeanlæg og tilbehør
Engroshandel med affaldsprodukter
Servicestationer
Vandforsyning
Geologiske undersøgelser og prospektering, landinspektører mv.
Anden måling og teknisk analyse
Anden forskning og eksperimentel udvikling inden for naturvidenskab og teknik

Turisme og oplevelse

Turisme er opgjort vha samme turismesattelit-regnskab som visitdanmark og vækstplanen for turisme og oplevelse anvender. Se forklaring i rapporten.